

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Rapport 2013:4

Kommunernas handläggning av bostadsanpassningsbidraget

– en undersökning av 33 kommuner

Kommunernas handläggning av bostadsanpassningsbidraget

– en undersökning av 33 kommuner

Boverket februari 2013

Titel: Kommunernas handläggning av bostadsanpassningsbidraget – en undersökning av 33 kommuner

Rapport: 2013:4

Utgivare: Boverket februari 2013

Upplaga: 1

Antal ex: 80

Tryck: Boverket internt

ISBN tryck: 978-91-87131-84-4

ISBN pdf: 978-91-87131-85-1

Sökord: Bostadsanpassningsbidrag, handläggning, hantering, kommuner, granskning, tillsyn, rättssäkerhet, brister, skillnader, intervjuer, statistik, resultat

Dnr: 1363-4222/2011

Publikationen kan beställas från:

Boverket, Publikationsservice, Box 534, 371 23 Karlskrona

Telefon: 0455-35 30 50

Fax: 0455-819 27

E-post: publikationsservice@boverket.se

Webbplats: www.boverket.se

Rapporten finns som pdf på Boverkets webbplats.

Rapporten kan också tas fram i alternativt format på begäran.

Boverket 2013

Förord

Boverket redovisar i denna rapport en undersökning av 33 olika kommuners handläggning av bostadsanpassningsbidraget. Undersökningen har genomförts med anledning av Boverkets delmål 5 inom funktionshinderspolitiken. Rapporten ingår också som en del i Boverkets arbete med tillsyn enligt lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. Underlaget till sammanställningen har lämnats av de berörda kommunerna i undersökningen efter en särskild begäran från Boverket.

Rapporten är sammanställd av Håkan Aronsson och Johan Kjellberg. I det slutliga arbetet med rapporten har också Lena Viberg Larsson, Anette Martinsson Lindsten och Ylva Storm deltagit.

Karlskrona februari 2013

Anders Sjelvgren
avdelningschef

Innehåll

Inledning och läsanvisningar	7
Sammanfattning	9
Allmänt om bostadsanpassningsbidraget.....	11
Rollfördelning för bostadsanpassningsbidraget.....	11
Handläggningsprocessen.....	12
Tillsynsbeslut.....	18
Syfte och metod.....	19
Resultat	21
Ansökan	21
Fastighetsägarens medgivande	22
Intyg från sakkunnig	24
Ritningar	25
Anbud/offert eller kostnadsberäkningar	25
Beslut	27
Fullmakt.....	31
Handläggningstid.....	33
Övrigt.....	39
Resultat intervjuer.....	43
Intervju med handläggare i en kommun i kommungrupp 1 – invånarantal 299 000 - 846 000	43
Intervju med handläggare i en kommun i kommungrupp 1 – invånarantal 299 000 - 846 000	45
Intervju med handläggare i en kommun i kommungrupp 2 – invånarantal 95 000 - 198 000	48
Intervju med handläggare i en kommun i kommungrupp 3 – invånarantal 55 200 - 92 000	51
Intervju med handläggare i en kommun i kommungrupp 4 – invånarantal 29 000 - 55 100	53
Intervju med handläggare i en kommun i kommungrupp 5 – invånarantal 12 900 - 28 000	56
Avslutande kommentar och slutord	59
Ansökan	59
Fastighetsägarens medgivande	60
Sakkunnigintyget.....	61
Anbud, offert eller kostnadsberäkning	62
Besluten	62
Rollfördelningen och användningen av fullmakt	64
Övrigt.....	65
Slutord	65
Bilaga.....	69

Inledning och läsanvisningar

Boverket har enligt 3 § lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. tillsyn över kommunernas bidragsverksamhet. Denna tillsyn utövar Boverket bland annat genom informations- och utbildningsinsatser samt hantering av anmälningar från enskilda, så kallade tillsynsärenden. Målet med Boverkets tillsyn är en väl fungerande bidragsverksamhet hos kommunerna med en hög grad av rättsäkerhet för den enskilde medborgaren. Tillsynen ska leda till att den enskildes bostadsanpassningsbidragsärende handläggs korrekt hos kommunen.

Regeringen har gett 22 myndigheter ett särskilt ansvar för genomförandet av funktionshinderspolitiken under perioden 2011–2016. För Boverkets del har regeringen beslutat om fem delmål som strävar mot inriktningsmålet ökad fysisk tillgänglighet. Denna undersökning behandlar delmål 5 som innebär att landets kommuner senast 2016 ska utöva en väl fungerande hantering av bostadsanpassningsbidraget med en hög grad av rättssäkerhet.

Sedan tidigare har Boverket genom sitt arbete med tillsyn och handläggning av tillsynsärenden samt genom omvärldsbevakning kunnat konstatera att brister och oklarheter fortfarande råder i kommunernas formella hantering av bidraget. Kvalitén på hanteringen av bidraget varierar trots Boverkets tidigare uttalade etappmål om en väl fungerande hantering av bostadsanpassningsbidraget.

Som en del av arbetet med nuvarande delmål 5 har en förstudie genomförts gentemot ett mindre antal kommuner och denna avslutades under hösten 2011. Resultatet av studien pekade på att det fanns brister i den formella hanteringen av bostadsanpassningsbidraget. Boverket beslutade därför också att genomföra en fördjupad studie för att om möjligt få en bättre och tydligare bild av de problemställningar som är förknippade med hanteringen av bidraget. Studien ska också kunna fungera som en utgångspunkt för det fortsatta arbetet med delmål 5.

För att lättare förstå rapporten och dess resultat får läsaren först en bakgrund över hur bostadsanpassningsbidraget egentligen ska handläggas. Därefter kommer en redovisning av vad som framkommit vid undersökningen av kommunernas handläggning. Undersökningen består dels av en genomgång av 330 bostadsanpassningsbidragsärenden, dels av muntliga intervjuer med handläggare i sex olika kommuner. Resultaten av undersökningen utvärderas under avsnittet Avslutande kommentar och slutord.

Rapporten omfattar i många stycken redovisning av kvantitativa fakta. För att kunna ta till sig innehållet i rapporten kan den som vill nöja sig med att läsa avsnitten Sammanfattning, Allmänt om bostadsanpassningsbidraget samt Avslutande kommentar och slutord. Vill man däremot i detalj granska det resultat som framkommit av studierna rekommenderas även att läsa avsnitten som berör resultatredovisningen.

Sammanfattning

Boverket har tillsyn över kommunernas bidragsverksamhet och presenterar i denna rapport resultatet av en undersökning av 33 olika kommuners formella handläggning av bostadsanpassningsbidraget.

Boverket är en av 22 myndigheter som regeringen har tilldelat ett särskilt ansvar för att genomföra funktionshinderspolitiken under perioden 2011–2016. För Boverkets del har regeringen beslutat om fem delmål som strävar mot inriktningsmålet ökad fysisk tillgänglighet. Denna undersökning behandlar delmål 5 som innebär att landets kommuner senast 2016 ska utöva en väl fungerande hantering av bostadsanpassningsbidraget med en hög grad av rättssäkerhet. Syftet med undersökningen är att få kunskap över hur kommunerna formellt hanterar ärenden om bostadsanpassningsbidrag. Rapporten innehåller en bakgrund med en allmän beskrivning av hur handlägningsrutinerna egentligen ska se ut, redovisning av resultaten samt en avslutande kommentar.

Undersökningen grundar sig på Boverkets granskning av 330 ärenden från 33 slumpmässigt utvalda kommuner. Boverket har också genomfört muntliga intervjuer med handläggare från sex olika kommuner.

Utfallet av Boverkets undersökning visar att det finns stora brister i den formella hanteringen av ärendena som ingår i undersökningen. Noterbart är till exempel att i mer än 50 procent av ärendena har kommunerna fattat ett skriftligt beslut först efter det att bostadsanpassningsåtgärden blivit utförd, och dokumentation för beräkning av skälig kostnad (anbud/offert eller kostnadsberäkning) saknas i mer än 80 procent av ärendena. Exempel på övriga brister i hanteringen är att skriftliga beslut helt saknas, att medgivande från fastighetsägare saknas och att det finns brister i fullmaktsförfarandet där bland annat skriftlig fullmakt saknas i ärendena.

Just frågan om i vilket skede kommunen fattar ett skriftligt beslut är enligt Boverket en av de viktigaste problemställningarna relaterat till rättssäkerhet för den enskilde eftersom detta moment i handläggningen kan ha en avgörande betydelse för hur rollfördelningen kommer att hantearas. För en sökande kan processen i ett ärende många gånger inledningsvis vara svår att förstå och det är enligt Boverkets uppfattning viktigt att kommunerna först prövar en ansökan och därefter meddelar ett skriftligt beslut, oavsett om detta är positivt eller negativt för sökanden. Först därefter kan han eller hon avgöra om kommunen ska hjälpa till med att välja entreprenör, sluta avtal med entreprenören om åtgärdernas utförande och betala entreprenören när arbetena är klara.

Undersökningen påvisar också att det skiljer sig mellan hur kommunerna formellt hanterar bostadsanpassningsbidraget. Det finns i undersökningen exempel på kommuner som i stort sett hanterar bidragsgivningen enligt intentionerna i lagen men det finns också exempel på kommuner där stora avsteg förekommer. Av det resultat som framkommit kan det, något förenklat, sägas att ju färre invånare en kommun har desto större brister finns i den formella hanteringen av bostadsanpassningsbidraget.

Boverket menar att bristerna är av en sådan art att åtgärder måste vidtas för att uppnå en förbättring och därigenom kunna uppnå en väl fungerande hantering av bostadsanpassningsbidraget i enlighet med Boverkets delmål 5 i En strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken. Många av de problem som framkommer i undersökningen är dock i stor utsträckning, enligt Boverkets uppfattning, sådana att dessa går att åtgärda genom att kommunerna arbetar om och skärper sina handläggningsrutiner vid bidragshanteringen. Boverket uppmanar därför kommunerna att se över sina handläggningsrutiner och tillse att en väl fungerande formell hantering av bidraget kan säkerställas. Boverket avser också att förstärka sina tillsynsaktiviteter. Bland annat genom informations- och utbildningsinsatser samt fortsatt arbete med den nyligen lanserade webbhandboken för bostadsanpassningsbidraget. Boverket har också för avsikt att se över sina föreskrifter till lagen om bostadsanpassningsbidrag för att se om en ändring av dessa kan bidra till en bättre handläggning av bostadsanpassningsbidraget. Det kan även vara påkallat att genomföra återkommande skrivbordstillsynsinsatser under den fortsatta perioden av arbetet med delmål 5. För att följa upp undersökningens resultat över tid ska även en ny undersökning genomföras under slutet av nuvarande delmålsperiod, det vill säga senast under 2015.

Allmänt om bostadsanpassningsbidraget

Bestämmelser om bostadsanpassningsbidraget finns i lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.

Lagen trädde i kraft den 1 januari 1993 och har till ändamål att genom bidrag till anpassning av bostäder kunna ge funktionsnedsatta personer en möjlighet till ett självständigt liv i eget boende. Bidraget gör det möjligt för den enskilde att göra de individuella anpassningar av bostaden och närmiljön som han eller hon behöver men som inte har krävts enligt bygglagstiftningen. Där bygglagstiftningens krav inte räcker till träder lagen om bostadsanpassningsbidrag in (proposition 1992/93:58 sidan 11). Vanliga exempel på bostadsanpassningar är att ta bort trösklar, ställa i ordning en duschplats i stället för badkar, göra en ramp till entrén, bredda dörröppningar och installera automatiska dörröppnare och specialhissar. Något kostnadstak finns inte i lagen och det förekommer också bostadsanpassningar som innebär omfattande ombyggnationer till stora kostnader för att möjliggöra ett kvarboende.

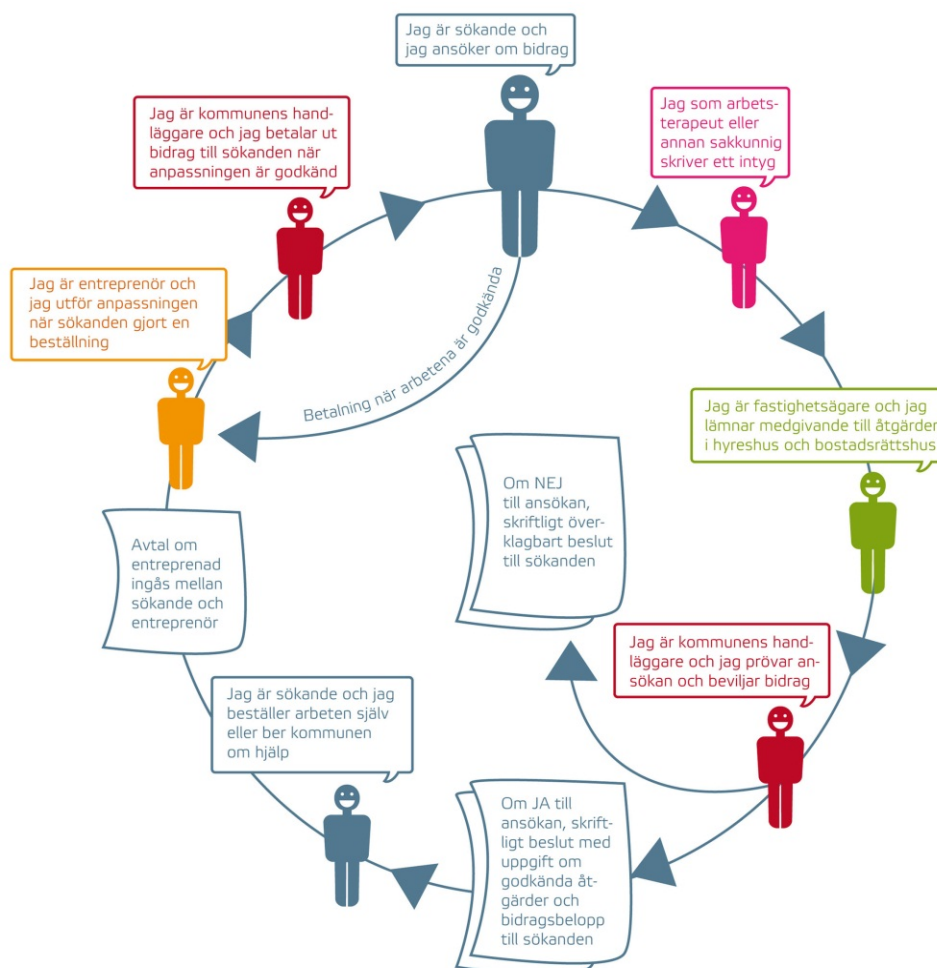
Bidraget ska lämnas i form av pengar till den enskilde med ett belopp som motsvarar skäligen kostnad för åtgärderna. Det är kommunen som är ansvarig för bidragsgivningen. Själva handläggningen av en ansökan om bostadsanpassningsbidrag går till på så sätt att kommunen efter en ansökan prövar om det finns förutsättningar i det enskilda fallet för att bevilja bostadsanpassningsbidrag. Lagen om bostadsanpassningsbidrag omfattar även bestämmelser om det så kallade återställningsbidraget. Detta bidrag riktar sig till fastighetsägare för att kunna återställa tidigare utförda bostadsanpassningar.

Enligt Boverkets rapport Bostadsanpassningsbidrag 2011, Rapport 2012:15, uppgick antalet beviljade ärenden för 2011 till 76 000. Den totala kostnaden för kommunerna för bidraget uppgick under samma år till 1 036 000 000 kronor. Merparten av bostadsanpassningsbidragen avser små belopp. Cirka 58 procent av de beviljade bidragen var under 2011 på mindre än 5 000 kronor och cirka 82 procent av de beviljade ärendena ligger under 20 000 kronor. Ungefär 2 procent av bidragen överstiger 100 000 kronor. Under 2011 hade 13 kommuner någon anpassning som kostade mer än en miljon kronor. Ytterligare 31 kommuner hade någon anpassning som kostade mer än 500 000 kronor.

Rollfördelning för bostadsanpassningsbidraget

Bostadsanpassningsbidraget är ett kontantbidrag och bidragssystemet bygger på en viss rollfördelning. Denna innebär bland annat att bostadsanpassningsbidrag ska lämnas till sökanden personligen oavsett om han eller hon äger sin bostad eller bor i en hyres- eller bostadsrätt. I ett ärende om bostadsanpassningsbidrag förekommer flera olika aktörer och alla har separata roller.

Av figuren nedan framgår vem som ska göra vad i ett ärende om bostadsanpassningsbidrag. Illustrationen är hämtad från Boverkets webbhandbok om bostadsanpassningsbidraget (<http://www.boverkets.se/bab>) och visar rollfördelningen i ett ärende som börjar med en ansökan och slutar med utbetalning av bidraget.

Handläggningsprocessen

Lagen om bostadsanpassningsbidrag innehåller få handläggningsregler. Boverket har genom förordningen (1992:1575) med bemyndigande för Boverket att meddela föreskrifter om verkställigheten av lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. bemyndigats att meddela föreskrifter om vilka uppgifter en sökande ska lämna vid ansökan om bostadsanpassningsbidrag. Av Boverkets föreskrifter, BFS 1992:46, BAB 13, framgår bland annat att sökanden till ansökan ska bifoga intyg från sakkunnig, anbud/offert eller kostnadsberäkning, ritningar och fas-

tighetsägarens medgivande. I övrigt saknas handläggningsföreskrifter och eftersom det inte finns några handläggningsregler i lagen om bostadsanpassningsbidrag gäller förvaltningslagens (1986:223) bestämmelser oinskränkt. Därför kommer förvaltningslagens bestämmelser om service, utredning med mera och övriga regler om kommunikering, beslutsfattande och överklagandehänvisning att gälla i ärenden om bostadsanpassningsbidrag.

Handläggningen av ett ärende om bostadsanpassningsbidrag innehåller flera delmoment och är en relativt komplex kedja av händelser. För att få en korrekt och rättssäker hantering av bidraget är det viktigt att kommunerna har en organisation med kunskap och beredskap som kan hantera de olika momenten i processen. Ett ärende om bostadsanpassningsbidrag utgör myndighetsutövning i förvaltningslagens mening. Handläggningen förutsätter därför kunskaper om myndighetsutövning och ärendehandläggning, kunskaper om förvaltningslagens bestämmelser, samt kunskaper för att kunna göra tekniska bedömningar och bedömningar av medicinska intyg. Handläggningen såsom den ska gå till i ett ärende om bostadsanpassningsbidrag beskrivs nedan i punktform med kommentarer. Processen börjar med ansökan och slutar med utbetalning av bidraget. Vissa av momenten har en särskild plats medan några av dem följer med hela vägen och kan därför i princip dyka upp på olika ställen i handläggningen av ett bidragsärende. Texterna bygger på information från Boverkets webbhandbok om bostadsanpassningsbidraget (<http://www.boverket.se/bab>).

Ansökan

För att kommunen ska kunna pröva om en person har rätt till bostadsanpassningsbidrag måste det finnas en skriftlig ansökan. Detta kan sägas framgå av Boverkets föreskrifter som anger att till ansökan ska fogas vissa handlingar. Av 4 § förvaltningslagen följer en serviceskyldighet för myndigheter, vilket innebär att kommunerna är skyldiga att lämna enskilda upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp. För ansökan innebär detta bland annat att om sökanden önskar hjälp med att fylla i sin ansökan så har han eller hon rätt att få det vid behov. Boverkets föreskrifter omfattar inte återställningsbidraget och för detta bidrag saknas särskilda bestämmelser om ansökan.

Tolk

Kommunen kan i sin handläggning av ett ärende behöva anlita tolk. Av 8 § förvaltningslagen följer att när en myndighet har att göra med någon som inte behärskar svenska eller som är allvarligt hörsel- eller talskadad, bör myndigheten vid behov anlita tolk.

Sakkunnigintyg

Av Boverkets föreskrifter följer att till ansökan ska bifogas ett intyg av arbetsterapeut, läkare eller någon annan sakkunnig om att de åtgärder bidrag söks för är nödvändiga med hänsyn till funktionsnedsättningen. Vid mindre omfattande åtgärder där behovet är uppenbart, kan kommunen dock efterge kravet på intyg. Vid mer omfattande åtgärder bör intyget kompletteras med ett åtgärdsprogram. Intyget är sökandens bevisning av behovet av anpassning. Men intyget är inte utslagsgivande för om bidrag

ska lämnas eller inte. Kommunen ska värdera intyget, det vill säga pröva intygets styrka. Det innebär att kommunen måste vara lyhörd för intygets olika nyanser och ta ställning till om intyget verkligen uttrycker den nödvändiga kopplingen mellan funktionsnedsättningen och åtgärderna.

Anbud/offert eller kostnadsberäkning

Av Boverkets föreskrifter framgår också att sökanden ska bifoga en kopia av anbud, offert eller kostnadsberäkning till sin ansökan. Det är sökandens sätt att redovisa hur mycket pengar som behövs för att betala åtgärderna i ansökan. Det belopp som sökanden redovisar kan naturligtvis skilja sig från vad som blir det slutliga bidragsbeloppet. Kommunen kan bland annat göra en annan bedömning av vad som kan anses vara en skälig kostnad.

Ritningar

Sökanden ska bifoga plan- och uppställningsritningar vid omfattande inredningsarbeten enligt Boverkets föreskrifter. Och om planlösningen kommer att ändras ska sökanden bifoga ritningar över bostaden före och efter ändringen.

Fastighetsägarens medgivande

Av Boverkets föreskrifter framgår också att till ansökan ska bifogas ett intyg från fastighetsägaren om att åtgärderna får vidtas och att sökanden inte är skyldig att återställa bostaden i ursprungligt skick vid en eventuell flytt eller i annat fall. För att bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas måste fastighetsägarens samtycke vara villkorslöst. Den som är funktionsnedsatt och bor i en hyreslägenhet eller bostadsrätt kan alltså gå miste om bostadsanpassningsbidraget på grund av att fastighetsägaren inte lämnar sitt samtycke.

Sekretess

Av 26 kapitlet 12 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) framgår att i ärenden om bostadsanpassningsbidrag är offentlighet huvudregel och sekretess undantag. Av lagen följer att sekretess gäller i ärenden om bostadsanpassningsbidrag för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående lider betydande men om uppgiften röjs. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst 70 år. När det gäller återställningsbidraget finns det ingen begränsning i rätten att ta del av allmänna handlingar.

Dokumentation

Det är viktigt att den som handlägger ett ärende om bostadsanpassningsbidrag antecknar uppgifter som han eller hon får muntligen eller genom egna iakttagelser. När det gäller uppgifter som kommunen får på ett annat sätt än genom en handling så måste kommunen enligt 15 § förvaltningslagen anteckna dessa om uppgifterna kan ha betydelse för utgången i ärendet. Justitieombudsmannen, JO, har dessutom uttalat att det kan vara viktigt att även dokumentera sådana uppgifter som inte har betydelse för ärendets utgång. Det är från rättssäkerhetssynpunkt viktigt att alla för ärendets bedömning behövliga uppgifter redovisas i akten. Även uppgifter som inte direkt tillför ärendet sakuppgifter, utan enbart rör ärendets

yttre gång, måste därför i stor utsträckning dokumenteras, menar JO. Sådana uppgifter kan gälla att kontakt förekommit med parter, andra personer eller myndigheter eller att handläggaren besökt den plats ärendet rör. Enligt JO ska dokumentationen vara utförd på ett sådant sätt att den inte lätt kan utplånas. Den ska dessutom vara daterad och signerad.¹

Kommunikation

Av 17 § förvaltningslagen följer en så kallad kommunikationsplikt. För handläggningen av bostadsanpassningsbidrag innebär denna bland annat att när kommunen får uppgifter från någon annan än sökanden själv så måste kommunen normalt underrätta sökanden om dessa uppgifter och dessutom bereda honom eller henne tillfälle att yttra sig över uppgifterna. Kommunen får själv bestämma om underrättelsen ska ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på något annat sätt.

Bedömning av åtgärder

När kommunen i detta skede av ärendehandläggningen bedömer om de sökta åtgärderna är bidragsberättigande måste alla krav som framgår av lagen om bostadsanpassningsbidrag beaktas. Till exempel att åtgärderna är nödvändiga, att bostaden ska användas permanent, att bidrag endast ges för anpassningar av bostadens fasta funktioner och att bidrag inte ges för åtgärder som behöver utföras av väsentligen andra orsaker än funktionsnedsättningen.

Skälig kostnad

Av 14 § lagen om bostadsanpassningsbidrag framgår att bidraget ska motsvara skälig kostnad för godkända åtgärder i ärendet. En sökande ska till ansökan bifoga anbud/offert eller kostnadsberäkning för att kommunen ska kunna komma fram till vad som är en skälig kostnad. Ett alternativ är att kommunen erfarenhetsmässigt kan avgöra vad som är en skälig kostnad i ärendet. Följden är dock densamma, nämligen att bidragsbeloppet ska motsvara en skälig kostnad som motsvarar ”priset” på åtgärden i ärendet.

Beslut

Kommunens handläggning av en ansökan om bostadsanpassningsbidrag ska mynna ut i ett skriftligt beslut. Av beslutet ska framgå både bidragets storlek och de åtgärder som bidrag beviljats för. Om kommunen avslår ansökan helt eller delvis måste kommunen förklara varför i beslutet. Beslutet måste fattas i förväg. Det vill säga innan anpassningen påbörjas.

Om kommunen beviljar bidrag för alla de åtgärder som sökanden ansökt om så är själva beslutet dels bidragets storlek, dels de åtgärder som bidrag har beviljats för. Om kommunen inte anser att alla sökta åtgärder är bidragsberättigande så ska det klart och tydligt framgå av beslutet vilka åtgärder som kommunen avslår och vilka den beviljar bidrag för (delvis avslag). Om kommunen bedömer att inte någon av de sökta åtgärderna är bidragsberättigande så ska den fatta ett avslagsbeslut.

Det räcker inte att kommunen dokumenterar själva beslutet. Dessutom ska beslutet motiveras. Det vill säga kommunen ska ange vilka skäl som

---

¹ Jämför JO 2004-06-14, diarienummer 1739-2004 och diarienummer 1740-2004.

ligger bakom beslutet. Sökanden måste förstå hur kommunen har kommit fram till sitt beslut. Motiveringen ska göra det begripligt för sökanden vilka faktiska förhållanden som varit avgörande för kommunens beslut, vilka rättsregler som är tillämpliga och hur kommunen har resonerat på de punkter där kommunen inte går sökanden till mötes. Skyldigheten att motivera beslut om bostadsanpassningsbidrag följer av 20 § förvaltningslagen. Enligt denna bestämmelse kan skälen utelämnas endast om sökanden får igenom sin ansökan på precis alla punkter eller om det av någon annan anledning är uppenbart att skälen inte behöver redovisas.

JO har påtalat hur viktigt det är att kommunerna fattar formella, skriftliga beslut innan anpassningen påbörjas, om inte sökanden har ansökt om bidrag först efter det att åtgärderna utförts². JO har påpekat att i ett ärende om bostadsanpassningsbidrag så kan sökanden och kommunen ha olika uppfattningar om i vilken mån bostadsanpassningsbidrag ska beviljas. Sökanden har då givetvis rätt att få till stånd en överprövning i domstol i den frågan och för det krävs att kommunen meddelar ett skriftligt beslut i ärendet. Om kommunen inte fattar något skriftligt beslut förrän anpassningen har utförts så medför det en fördröjning av en eventuell överprövning.

Av 21 § förvaltningslagen framgår att en sökande, klagande eller annan part ska underrättas om innehållet i det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Parten behöver dock inte underrättas, om det är uppenbart obehövt. Om beslutet går parten emot och kan överklagas, ska han eller hon underrättas om hur beslutet överklagas. Myndigheten bestämmer om underrättelsen ska ske muntligt, genom vanligt brev, genom delgivning eller på något annat sätt. Underrättelsen ska dock alltid ske skriftligt, om parten begär det. Av lagtexten framgår att kommunen som huvudregel ska underrätta sökanden om innehållet i beslutet. Och om beslutet går sökanden emot så ska kommunen underrätta honom eller henne om hur det kan överklagas. Det normala är att sökanden underrättas skriftligen (Bertil Wennergren, Offentlig förvaltning i arbete, tredje upplagan, sidan 152).

Överklagande

Av 18 § lagen om bostadsanpassningsbidrag framgår att kommunens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Om kommunen fattar ett beslut om bostadsanpassningsbidrag som i någon del går emot sökanden så ska kommunen underrätta sökanden om hur beslutet kan överklagas. Av 21 § förvaltningslagen framgår att en myndighet ges viss frihet när det gäller hur informationen om möjligheten att överklaga ska ges. I den juridiska litteraturen har det uttalats att det ur säkerhetssynpunkt är att rekommendera att beslutshandlingen också innehåller beskedet om hur man kan överklaga (se Trygve Hellners och Bo Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentarer, tredje upplagan, sidan 263). Kommunen bör därför alltså ta för vana att i själva beslutshandlingen informera om hur man överklagar.

---

² Jämför JO 2004-06-14, diarienummer 1739-2004 och diarienummer 1740-2004.

Fullmakt

Lagen om bostadsanpassningsbidrag utgår från en viss rollfördelning. Denna innebär bland annat att sökanden själv ska välja entreprenör, ingå avtal med entreprenören och också betala entreprenören med det bostadsanpassningsbidrag som kommunen har beviljat sökanden. Dessa uppgifter kan kommunen utföra endast om den har stöd för det genom en fullmakt från sökanden. Det finns dock ingen skyldighet för sökanden att befullmäktiga en kommun. Men om kommunen åtar sig att agera ombud är detta en ansvarsfull uppgift.

Om sökanden ger kommunen en fullmakt är det viktigt att fullmaktsförhållandet kommer till uttryck skriftligen. Detta för att minska riskerna för missförstånd och framtida tvister³. Boverket har i flera tillsynsbeslut uttalat att det är olämpligt att ha en fullmaktsförklaring direkt i ansökningsblanketten eftersom detta kan uppfattas av sökanden som en uppmaning att ge kommunen en fullmakt. JO har uttalat att en fullmakt bör utformas på så sätt att den gäller för flera tjänstemän hos kommunen⁴. Detta för att underlätta handläggningen vid exempelvis semesterledigheter.

Beställning

När kommunen har fattat ett bidragsbeslut är det sökanden som ska välja entreprenör och ingå avtal med entreprenören, det vill säga beställa arbetet. Avtalet mellan sökanden och entreprenören är tänkt att följa vanliga avtalsregler. Det är alltså ingen skillnad jämfört med om sökanden hade valt att inte söka något bostadsanpassningsbidrag. Avtalet mellan sökanden och entreprenören ska följa vanliga regler för avtal och sökanden ska på detta sätt kunna påverka åtgärdernas utförande. Om sökanden inte är nöjd med entreprenörens eller leverantörens prestation kan sökanden under vissa förutsättningar hålla inne med sin prestation, det vill säga betalningen. För att sökanden inte ska fräntas denna möjlighet till påtryckningsmedel utgår lagen från att bidraget betalas ut till sökanden efter det att åtgärderna utförts och godkänts och att sökanden därefter betalar leverantören eller entreprenören. Med hänsyn till de bestämmelser som finns för att stärka konsumenters rättigheter är det viktigt att avtalet om entreprenaden sluts mellan sökanden och entreprenören och inte mellan kommunen och entreprenören.

Utbetalning

Kommunen ska betala ut bostadsanpassningsbidraget till sökanden när åtgärden har utförts. Sökanden ska också kunna få betalt allteftersom arbetet framskrider. Det finns inga bestämmelser i lagen om bostadsanpassningsbidrag om hur kommunen ska gå tillväga för att konstatera att åtgärden eller åtgärderna har utförts enligt beslutet. Det är alltså upp till kommunen att avgöra hur detta ska gå till. Det finns inget krav i lagen om bostadsanpassningsbidrag på att sökanden ska lämna in en skriftlig begäran om utbetalning och kommunen behöver inte meddela något särskilt beslut om utbetalning.

---

³ Jämför JO 2004-06-14, diarienummer 1739-2004 och diarienummer 1740-2004.

⁴ Jämför JO 2004-06-14, diarienummer 1739-4004.

Tillsynsbeslut

I sin roll som tillsynsmyndighet tar Boverket bland annat emot anmälningar från enskilda som har klagomål på kommunerna. Boverket kan också på eget initiativ starta ett tillsynsärende. Tillsynen kan resultera i att kritik riktas mot en kommuns handläggning. Vid vissa tillfällen uppmanar Boverket en kommun direkt att vidta rättelseåtgärder. Boverket kan också begära in en återrapportering från en kommun med anledning av ett tillsynsärende. Sedan 1993, när lagen om bostadsanpassningsbidrag infördes, och fram till 1998 hade Boverket inte mer än ett 2-3 tillsynsändringen om året. Det skedde därefter en ökning av antalet ärenden under åren 1999-2003. Under 2002 inkom till exempel totalt 14 sådana ärenden. Efter 2003 har ärendemängden minskat till att hamna mellan 4 och 9 ärenden årligen under 2004-2010. Under 2011 kan Boverket se en uppgång när det gäller antalet inkomna tillsynsändringen, totalt 13 stycken. Vilket kan jämföras med genomsnittet hittills under 2000-talet, cirka 7 ärenden per år. Boverket erfar dock genom bland annat telefonsamtal att många som har klagomål och synpunkter på kommunernas handläggning väljer att inte gå vidare och göra en formell anmälan om tillsyn. Detta kan bero dels på att sökandena befinner sig i ett ojämnt förhållande till kommunen som ju ska besluta om bidrag, dels att handläggningstiden för ett tillsynsärende är lång.

Av de 7 ärenden som Boverket avgjort under 2011 har verket noterat brister eller uttalat rekommendationer i 4 av ärendena. Kritiken har riktats mot bland annat brister i hanteringen av fullmakter från sökanden och att kommunerna fattat beslut om bostadsanpassningsbidrag först efter det att anpassningsåtgärden har utförts. Vidare har det framkommit brister i utformningen av ansökningsblanketter och beslut. En återkommande problemställning i tillsynsändringen är frågeställningar kopplade till den rollfördelning som gäller enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. där sökanden ska ha en central roll i processen. Boverket har i 2 fall under 2011 begärt in återrapportering med anledning av den kritik som riktats mot kommunerna.

Syfte och metod

Syftet med undersökningen är att få kunskap över hur kommunerna formellt hanterar ärenden om bostadsanpassningsbidrag. Undersökningen är som ovan nämnts ett led i funktionshinderpolitiken och utgör en aktivitet kopplad till delmål 5 inom Boverkets arbete med funktionshinderspolitiken.

Boverket har begärt in 330 ärenden från 33 kommuner (tio ärenden per kommun). Kommunerna har valts ut slumpmässigt, och urvalet bör vara så pass stort att en tämligen klar bild av hur kommunerna hanterar bostadsanpassningsbidraget ges. Granskningen gör däremot inte anspråk på att ge en statistiskt säkerställd kartläggning av hur kommunerna hanterar bidraget. För att underlätta och för att få en så enhetlig bedömning som möjligt av handläggningen av ärendena har Boverket utgått från en särskilt framtagen mall (se bilaga 1). Mallen behandlar följande områden: ansökningshandlingar, beslut, beredning av ärendet och när arbetet är utfört.

Kommunerna har vid Boverkets bearbetning av materialet delats in i sex grupper baserat på antalet invånare i kommunen. De tio ärenden som Boverket begärt in från respektive kommun avser de tio senaste avslutade ärendena räknat från den dag då kommunerna fick del av Boverkets begäran. Detta innebär att en del kommuner skickat in ärenden rörande reparationer och en del inte. För att få djupare kunskaper över hur kommunerna organiserat hanteringen av bostadsanpassningsbidraget har Boverket även genomfört muntliga intervjuer med handläggare från sex olika kommuner. Vid urvalet för intervjuerna har Boverket valt en kommun från respektive kommungrupp. Boverket noterar i sammanhanget att det var svårigheter att få kommunerna i kommungrupperna med ett lägre invånarantal att ställa upp på intervjuer. Anledningen till detta kan vara att handläggarna är ensamma med arbetsuppgiften att hantera bostadsanpassningsbidraget. Intervjuerna tillsammans med granskningen av ärendena bör dock kunna ge en nyanserad bild av hur kommunerna hanterar bostadsanpassningsbidraget.

Resultat

Nedan följer en redovisning över vad som framkommit vid granskningen av de ärenden som ingår i undersökningen. Resultatet redovisas under olika rubriker i enlighet med den granskningsmall som Boverket använt vid genomgången av ärendena. Presentationen börjar med rubriken Ansökan och slutar med rubriken Handläggningstid. Under respektive rubrik framgår först det totala resultatet för samtliga kommuner i undersökningen och därefter framgår observationer gjorda i respektive kommungrupp i undersökningen.

Ansökan

Sammanställning av samtliga kommuner i undersökningen

- Av totalt 330 granskade ärenden framgår att skriftlig ansökan saknas i 21 ärenden, vilket motsvarar sex procent av ärendena.
- 6 stycken ärenden där skriftlig ansökan saknas avser återställningsbidrag och 11 ärenden avser reparationsåtgärder.
- En procent av de skriftliga ansökningarna (3 stycken) har sådana brister att det är svårt att fatta ett korrekt beslut. Som exempel på brist kan nämnas att uppgifter saknas om vilka åtgärder som ansökan avser.

Kommungrupp 1 – invånarantal 299 000 – 846 000 (3 kommuner)

Inga brister finns noterade.

Kommungrupp 2 – invånarantal 95 000 – 198 000 (3 kommuner)

- Skriftlig ansökan saknas i 3 procent av ärendena (1 ärende). Ärendet avser reparationsåtgärder.

Kommungrupp 3 – invånarantal 55 200 – 92 000 (4 kommuner)

- I 5 procent (2 stycken) av ärendena i denna kommungrupp saknas skriftlig ansökan. En av dessa avser reparation av tekniskt avancerad utrustning. Det andra ärendet avser återställningsbidraget.

Kommungrupp 4 – invånarantal 29 000 – 55 100 (8 kommuner)

- I 11 procent (9 stycken) av ärendena i denna kommungrupp saknas skriftlig ansökan. Alla ärenden gäller reparationsåtgärder.
- Avsaknad av ansökan i reparationsärenden berör 4 av de 8 kommunerna.

Kommungrupp 5 – invånarantal 12 900 – 28 000 (10 kommuner)

- Skriftliga ansökningar saknas i 9 procent av ärendena (9 stycken). Av dessa rör 3 reparationsåtgärder av teknisk avancerad utrustning och 5 rör återställningsbidrag.
- Avsaknad av skriftliga ansökningar berör 4 av kommunerna gruppen.
- I en av kommunerna saknas skriftliga ansökningar i 5 av totalt 10 ärenden. Samtliga ärenden rör ansökningar om återställningsbidrag.

Kommungrupp 6 – invånarantal 2 400 – 12 700 (5 kommuner)

- Inga brister noterade

Kommentar – samtliga kommuner

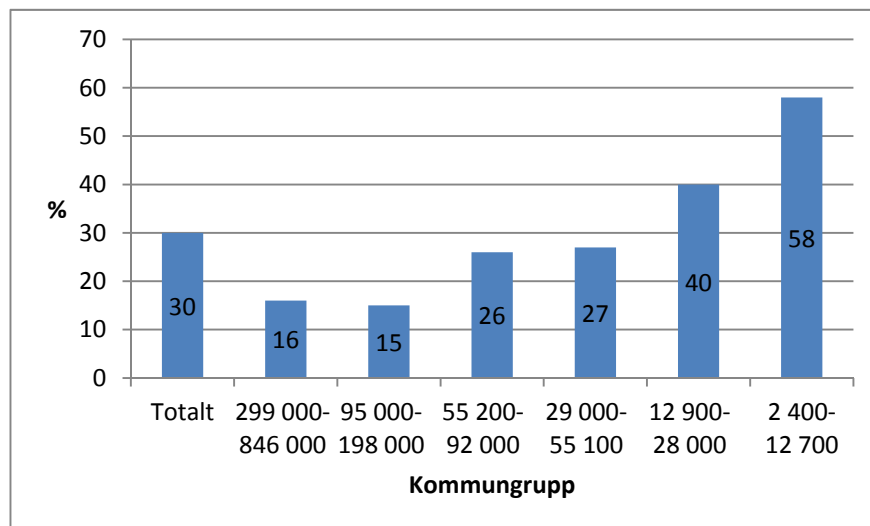
I undersökningen finns 11 stycken ärenden som rör reparationsåtgärder av så kallad tekniskt avancerad utrustning. Ärendena gäller till exempel åtgärder på hissar och automatiska dörröppnare. Dessutom finns 6 ärenden om bidrag för återställning av tidigare utförda bostadsanpassningar. Samtliga 17 ärenden saknar skriftlig ansökan. Skriftlig ansökan ska användas vid ansökan om bostadsanpassningsbidrag, vilket också gäller ärenden om reparationsåtgärder. För återställningsbidraget saknas särskilda bestämmelser om skriftlig ansökan.

Fastighetsägarens medgivande

Sammanställning av samtliga kommuner i undersökningen

- I 64 procent av kommunerna, eller 21 av 33 stycken kommuner, finns det brister i förfarandet med fastighetsägarens medgivande.
- Fastighetsägarens medgivande saknas i 30 procent av de ärenden där ett godkännande från fastighetsägaren enligt Boverkets föreskrifter är nödvändigt. Minst 190 ärenden av de 330 ärendena i undersökningen kräver egentligen ett medgivande av fastighetsägaren.

Diagram 1. Andel ärenden, fördelade på kommungrupp, där fastighetsägarens medgivande saknas

Kommungrupp 1 – invånarantal 299 000 – 846 000 (3 kommuner)

- Fastighetsägarens medgivande saknas i 16 procent av ärendena (4 ärenden) där ett godkännande från fastighetsägaren enligt Boverkets föreskrifter är nödvändigt. Minst 25 av de 30 granskade ärendena i gruppen kräver fastighetsägarens medgivande.

- En av kommunerna i gruppen inväntar inte fastighetsägarens medgivande vid mindre ärenden.

Kommungrupp 2 – invånarantal 95 000 – 198 000 (3 kommuner)

- Fastighetsägarens medgivande saknas i 15 procent (3 stycken) av ärendena där ett godkännande från fastighetsägaren enligt Boverkets föreskrifter är nödvändigt. Minst 20 av de 30 ärendena kräver fastighetsägarens medgivande.

Kommungrupp 3 – invånarantal 55 200 – 92 000 (4 kommuner)

- Fastighetsägarens medgivande saknas i 26 procent av ärendena där ett godkännande från fastighetsägaren enligt Boverkets föreskrifter är nödvändigt. Minst 19 av de 40 ärendena kräver fastighetsägarens medgivande
- Brister i hanteringen av fastighetsägarens medgivande finns i 47 procent av ärendena (villkorade medgivanden samt avsaknad av medgivande).

Kommungrupp 4 – invånarantal 29 000 – 55 100 (8 kommuner)

- Fastighetsägarens medgivande saknas i 27 procent av ärendena där ett godkännande från fastighetsägaren enligt Boverkets föreskrifter är nödvändigt. Minst 52 av de 80 ärendena kräver fastighetsägarens medgivande.
- Brister finns i 29 procent av ärendena.
- Brister avseende hanteringen av fastighetsägarens medgivande finns i 6 av de 8 kommunerna i gruppen. Den vanligaste förekommande bristen är att fastighetsägarnas medgivande saknas i akten.
- Muntligt medgivande från fastighetsägaren finns i ett ärende.

Kommungrupp 5 – invånarantal 12 900 – 28 000 (10 kommuner)

- Fastighetsägarens medgivande saknas i 40 procent av ärendena där ett godkännande från fastighetsägaren enligt Boverkets föreskrifter är nödvändigt. Minst 50 av de 100 ärendena kräver fastighetsägarens medgivande.
- Brister finns i totalt 42 procent av ärendena.
- 7 av de 10 kommunerna i gruppen har brister vad gäller hanteringen av godkännande av fastighetsägare.
- I en kommun finns det inga medgivanden från fastighetsägare över huvud taget i akterna.

Kommungrupp 6 – invånarantal 2 400 – 12 700 (5 kommuner)

- Fastighetsägarens medgivande saknas i 58 procent av ärendena där ett godkännande från fastighetsägaren enligt Boverkets föreskrifter är nödvändigt. Av handlingarna framgår att 24 av de 50 ärendena kräver fastighetsägarens medgivande.

Kommentar – samtliga kommuner

I ett överraskande stort antal ärenden saknas det ett godkännande från fastighetsägaren. Det framgår av Boverkets föreskrifter att sökanden ska bifoga ett intyg från fastighetsägaren om att åtgärder får vidtas och att sö-

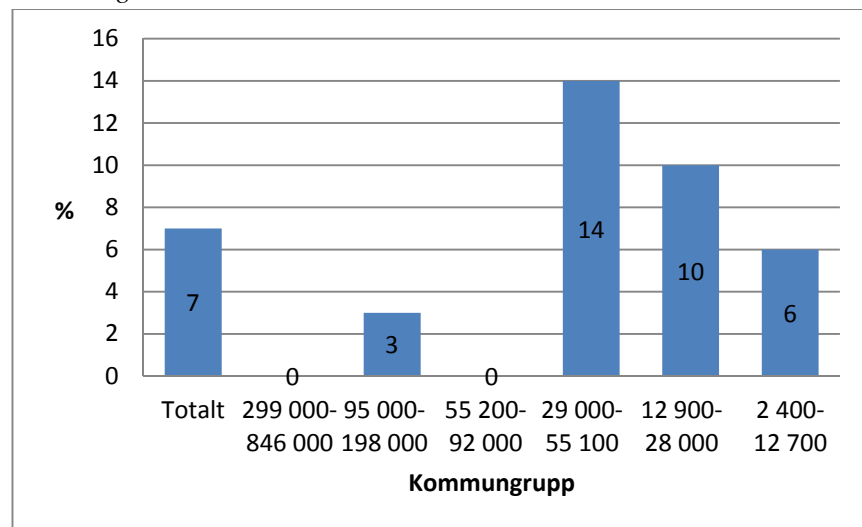
kanden inte är skyldig att återställa bostaden i ursprungligt skick vid avflyttning eller i annat fall.

Intyg från sakkunnig

Sammanställning av samtliga kommuner i undersökningen

- Intyg från sakkunnig hanteras relativt väl i de tre största kommungrupperna (kommuner med minst 55 200 invånare).
- Intyg från sakkunnig saknas i 7 procent av alla ärenden där ett intyg krävs.

Diagram 2. Andelen ärenden, fördelade på kommungrupp, där intyg från sakkunnig saknas.

Kommungrupp 1 – invånarantal 299 000 – 846 000 (3 kommuner)

Inga brister noterade.

Kommungrupp 2 – invånarantal 95 000 – 198 000 (3 kommuner)

- Intyg från sakkunnig finns inte i handlingarna i 3 procent av ärendena (1 ärende). Ärendet är av den karaktären att intyg borde funnits i akten.

Kommungrupp 3 – invånarantal 55 200 – 92 000 (4 kommuner)

Inga brister noterade.

Kommungrupp 4 – invånarantal 29 000 – 55 100 (8 kommuner)

- Totalt kan brister avseende sakkunnigintyg noteras i 11 ärenden vilket motsvarar cirka 14 procent av ärendena.
- I 2 av totalt 8 kommuner i gruppen finns brister vid hanteringen av intyg från sakkunnig.
- En av kommunerna har förtryckta mallar som arbetsterapeuterna kryssar i. I en kommun saknas det intyg i ärenden där det är behövligt för att kunna bedöma ärendet.

Kommungrupp 5 – invånarantal 12 900 – 28 000 (10 kommuner)

- Brister kan noteras i 10 procent av ärendena i denna kommungrupp.
- Intyg från sakkunnig saknas helt i en av kommunerna.

Kommungrupp 6 – invånarantal 2 400 – 12 700 (5 kommuner)

- I en kommuns handlingar saknas intyg från sakkunnig i 3 ärenden, vilket motsvarar 6 procent av ärendena i gruppen.

Kommentar – samtliga kommuner

Av Boverkets föreskrifter till lagen om bostadsanpassningsbidrag framgår bland annat att sökanden ska bifoga intyg av sakkunnig, om att de åtgärder som bidrag söks för är nödvändiga med hänsyn till funktionsnedsättningen. Vid mindre omfattande åtgärder där behovet är uppenbart kan kommunen bortse från kravet på intyg.

Ett intyg från sakkunnig måste således bifogas ansökan om bostadsanpassningsbidrag utom i de fall som framgår av Boverkets föreskrifter. Vid granskningen av ärendena noterades att en kommun använder förtryckta mallar som arbetsterapeuterna ska använda sig av. Boverket har tidigare kritiserat kommunen för att använda sig av förtryckta mallar men ingen förbättring har skett. Boverket anser att det finns en risk för att sökanden kan uppfatta denna förtryckta mall som den enda möjligheten att intyga behovet av åtgärderna. Det finns en risk att blanketten hämmar intygsskrivningen och vilseleder sökandena.

I tre av kommungrupperna med ett spann om 55 220 – 845 777 invånare fungerar förfarandet med intyg från sakkunnig tillfredställande. I en av kommunerna i en grupp med lägre invånarantal saknades helt intyg i ärendena och det förefaller allmänt sett som att det finns mer brister i hanteringen av sakkunnigintyg i de mindre kommunerna.

Ritningar

Av de granskade ärendena finns det inte några ärenden som gäller omfattande inredningsarbeten eller ändrad planlösning. Några ritningar kunde därför inte noteras.

Kommentar

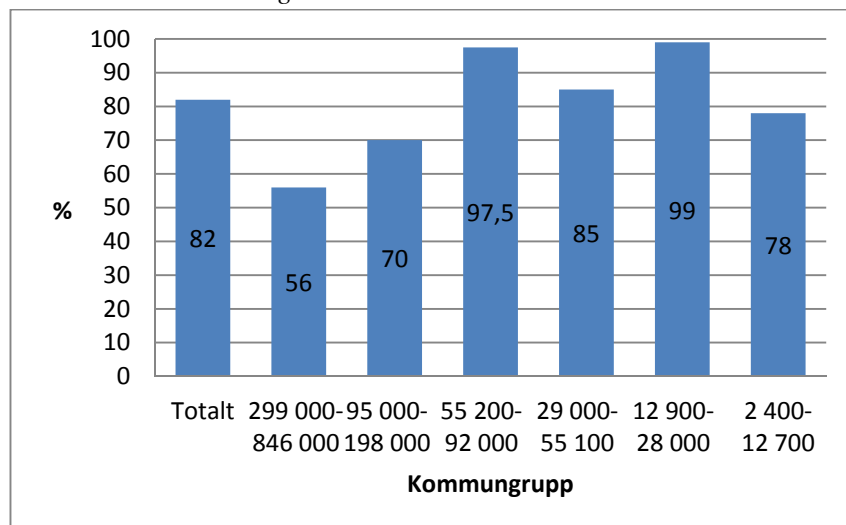
Sökanden ska enligt Boverkets föreskrifter till lagen om bostadsanpassningsbidrag bifoga plan- och uppställningsritningar vid omfattande inredningsarbeten. Också om planlösningen kommer att ändras ska sökanden bifoga ritningar över bostaden före och efter ändringen.

Anbud/offert eller kostnadsberäkningar

Sammanställning av samtliga kommuner i undersökningen

- I 82 procent av ärendena saknas det anbud/offert eller kostnadsberäkning, det vill säga ett underlag för beräkning av skäligen kostnad.
- Anbud/offert eller kostnadsberäkning förekommer endast i mer omfattande ärenden (till exempel installation av hiss och dörrautomatik).

Diagram 3. Andel ärenden, fördelade på kommungrupp, där anbud/offert eller kostnadsberäkning saknas.

Kommungrupp 1 – invånarantal 299 000 – 846 000 (3 kommuner)

- Anbud/offert eller kostnadsberäkning saknas i 17 av 30 ärenden.

Kommungrupp 2 – invånarantal 95 000 – 198 000 (3 kommuner)

- Av vad som framgår av handlingarna i akterna förefaller det som om endast en av kommunerna i denna grupp genomfört kostnadsberäkningar. I 9 av 30 ärenden finns det anbud/offert eller kostnadsberäkning.

Kommungrupp 3 – invånarantal 55 200 – 92 000 (4 kommuner)

- Av de 40 ärendena i denna grupp finns det bara 1 offert som visar på kostnaden.

Kommungrupp 4 – invånarantal 29 000 – 55 100 (8 kommuner)

- Kostnadsberäkning saknas i 68 av 80 ärenden.

Kommungrupp 5 – invånarantal 12 900 – 28 000 (10 kommuner)

- Av 100 ärenden i denna grupp finns det bara 1 offert som visar på kostnaden.
- I alla övriga ärenden finns det inga anbud/offert eller kostnadsberäkningar i akterna. En kommun anger visserligen i besluten att summan för bidraget är framtagen efter kostnadsberäkning. Kostnadsberäkning saknas i handlingarna.

Kommungrupp 6 – invånarantal 2 400 – 12 700 (5 kommuner)

- Kopia på anbud/offert eller kostnadsberäkning saknas i 39 av 50 ärenden.
- Kostnadsberäkningar förekommer endast i ärenden där åtgärderna är mer omfattande. Detta gäller till exempel installation av hiss och dörrautomatik.

Kommentar – samtliga kommuner

Enligt Boverkets föreskrifter ska det till ansökan bifogas en kopia på anbud/offert eller kostnadsberäkning.

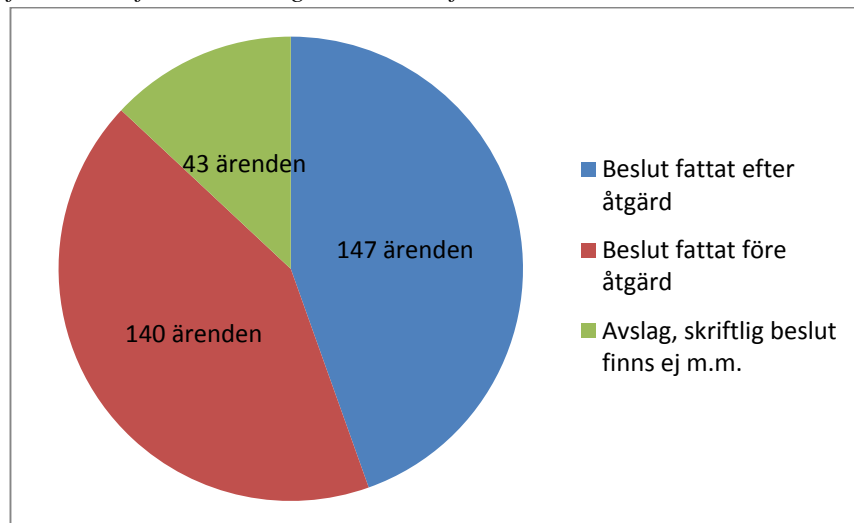
Kostnadsberäkningar över hur mycket bidraget ska uppgå till saknas totalt sett i 82 procent av alla ärenden. Om man ska utgå från handlingarna i akterna så är det mycket sällan som en utredning sker över hur kommunen har kommit fram till den skäligen kostnaden i ärendet. Anmärkningsvärt är att i en kommungrupp med 10 kommuner och där totalt 100 ärenden granskats saknas kostnadsberäkningar i 99 ärenden. Endast i 1 ärende finns en offert som visar på kostnaden för åtgärden.

Beslut

Sammanställning av samtliga kommuner i undersökningen*Tidpunkt för beslut*

- I 147 av de 287 ärenden där handläggningstiden går att utläsa har beslut fattats efter det att åtgärden blivit utförd. Det vill säga i cirka 52 procent av ärendena.
- I 20 fall där beslut fattats i förväg, det vill säga innan åtgärden utförts, gjordes inget ändringsbeslut trots att summan i beslutet var felaktig med hänsyn till den slutliga kostnaden i ärendet.
- I 23 ärenden, eller motsvarande 7 procent av alla ärenden, saknas det skriftliga beslut.

Diagram 4. Fördelningen mellan besluten utifrån när dessa har fattats, före eller efter det att åtgärden har utförts.

Beviljade åtgärder och belopp

- I fyrtio ärenden (fördelat på 4 kommuner) finns inte beviljat belopp angivet i ärendet. En kommun – motsvarande 10 ärenden – skrev inga beslut vid bifall på ansökan.
- En kommun tar beslut före åtgärd utan att ange beviljat belopp. Beviljat belopp anges först efter det att åtgärdens kostnad kunde konstateras via faktura.
- I 11 ärenden har samtliga åtgärder inte blivit prövade. I vart fall framgår det inte av besluten.

Motivering

- I de avslagsbeslut som finns med i undersökningens material är alla beslut motiverade. Det framgår av besluten varför sökandena fått avslag. Några av de fattade avslagsbesluten är svårlästa och svårtolkade för den enskilde.

Besvärshänvisning

- En ofta förekommande brist är att besvärshänvisning saknas i akterna. Det finns skäl att misstänka att detta resultat inte är korrekt dels eftersom felaktigheter kan ha skett i kopieringen av handlingarna innan dessa skickats till Boverket, dels på grund av att besvärshänvisningen sänts ut endast till sökanden och inte lagts i akten.

Kommungrupp 1 – invånarantal 299 000 – 846 000 (3 kommuner)

- Alla kommunerna i denna grupp tillämpar ett system där man i mindre ärenden fattar beslut i efterhand.
- I de mer omfattande ärendena fattas besluten före åtgärdens utförande.
- Av granskningen framgick att alla sökta åtgärder inte blivit prövade i 1 ärende.

Kommungrupp 2 – invånarantal 95 000 – 198 000 (3 kommuner)

- En av kommunerna i denna grupp fattar beslut efter det att åtgärden blivit utförd.
- En av kommunerna fattar beslut i efterhand vid ärenden som rör reparationer.
- Avslagsbesluten i en av kommunerna är kortfattade och hänvisning till bestämmelser saknas i besluten.
- I 3 ärenden har kommunen inte prövat alla sökta åtgärder. Dessa ärenden är fördelade på 2 kommuner.
- Besvärshänvisningar saknas helt i en av kommunernas akter.

Kommungrupp 3 – invånarantal 55 200 – 92 000 (4 kommuner)

- Besluten fattas efter åtgärdernas utförande i tre av kommunerna i gruppen.
- I en av kommunerna går det inte att utläsa om kommunen fattar beslutet före eller efter åtgärdens utförande då både beställning och faktura saknas i handlingarna.
- Oklarheter finns när det gäller besluten i denna kommungrupp. Besluten i en av kommunerna är otydliga. Till exempel så hänvisar en av kommunerna till texten i Boverkets handbok som om det var lagtext. Detta kan försvåra för den enskilde att hitta lagtexten.
- I ett av ärendena prövades inte alla sökta åtgärder. Av vad som framgår av handlingarna vill kommunen avvakta då sökanden eventuellt ska flytta till en annan bostad. Ärendet har alltså – avseende vissa åtgärder – blivit liggande utan att beslut fattats.
- 1 ärende avskrevs utan att sökanden underrättades. En arbetsterapeut hade underrättat handläggaren om att sökandens behov gick att tillfredsställa genom ett hjälpmedel. Ansökan gällde en åtgärd som kan ses som hjälpmedel och avskrevs av handläggaren. Inget i akten bekräftar om sökanden underrättades. Lämpligen borde ärendet prövats enligt bestämmelserna i lagen om bostadsanpassningsbidrag. Ytterligare 1 ärende har avskrivits utan att sökanden blivit underrättad.

Kommungrupp 4 – invånarantal 29 000 – 55 100 (8 kommuner)

- Två av kommunerna fattar beslut efter det att åtgärden genomförts.
- En kommun fattar beslut före åtgärdens genomförande men anger ingen summa på det beviljade bidraget. Efter det att åtgärden genomförts får sökanden ett beslut med beviljad summa.
- I en kommun fanns det ingen klar linje utan beslut fattades både före och efter åtgärdens utförande.
- I en av ärendena i denna kommungrupp blev inte alla sökta åtgärder prövade.

Kommungrupp 5 – invånarantal 12 900 – 28 000 (10 kommuner)

- I 5 av kommunerna fattas beslut först efter det att åtgärden blivit utförd.
- En kommun i denna grupp fattar inga skriftliga beslut vid bifall utan endast vid avslag.

- Utav gruppens 10 kommuner följer endast 4 av dem Boverkets uppfattning att beslut ska fattas före åtgärdens utförande.
- En kommun anger inte beviljat bidragsbelopp i beslutet.
- I 5 av kommunerna finns det ärenden där samtliga åtgärder inte blivit prövade. Totalt rör det sig om 6 ärenden där alla ärenden inte blivit prövade (innebär cirka 6 procent av ärendena i gruppen).
- Beslut saknas i ärenden som ska avskrivas. Detta har påträffats i 3 kommuner och totalt rör det sig om 4 ärenden.
- Det framkommer även brister vid hanteringen av överklagandehänvisning till besluten. Av granskningen framgår att överklagandehänvisning saknas i samtliga ärenden i 4 kommuner.

Kommungrupp 6 – invånarantal 2 400 – 12 700 (5 kommuner)

- Hälften av kommunerna fattar beslut efter att åtgärden blev utförd. Besluten fattas när faktura inkommer till kommunen.
- En av kommunernas beslut innehåller inte beviljat belopp.
- Det finns brister i utformningen av besluten. En kommun har beställning och beslut i samma handling. Kan bli förvirrande för den enskilde om beslut fattats eller inte.
- I en av kommunernas ärende kan det konstateras att ärendet borde avskrivits då fastighetsägaren bekostade åtgärden. Av 1 ärende i en annan kommun framgår att sökanden först fick avslag men av handlingarna i ärendet framgår att kommunen betalat åtgärden. Något bifallsbeslut fattades däremot inte.

Kommentar – samtliga kommuner

Materialet i undersökningen pekar på att det finns stora brister i kommunernas beslutshandling. Anmärkningsvärt är att i så många fall som 147 av 287 av de granskade ärendena där handläggningstiden går att utläsa har beslut fattats i efterhand. Det innebär att i mer än hälften av dessa ärenden har sökanden inte fått ta del av ett skriftligt beslut över vad som har beviljats i sitt bidragsärende innan åtgärderna faktiskt genomförts.

Noterbart är också att i 23 ärenden har sökanden överhuvudtaget inte fått något beslut i sitt ärende. Boverket anser i likhet med JO att beslut ska fattas före åtgärd⁵. Bostadsanpassningsbidraget är ett penningbidrag och därmed ska sökanden veta vilken summa han eller hon blivit beviljad.

Just frågan om i vilket skede kommunen fattar ett skriftligt beslut är enligt Boverket en av de viktigaste problemställningarna relaterat till rättssäkerhet för den enskilde eftersom detta moment i handläggningen kan ha en avgörande betydelse för hur rollfördelningen kommer att hantearas. För en sökande kan processen i ett ärende många gånger inledningsvis vara svår att förstå och det är enligt Boverkets uppfattning viktigt att kommunerna först prövar en ansökan och därefter meddelar ett skriftligt beslut, oavsett om detta är positivt eller negativt för sökanden. Först därefter kan han eller hon avgöra om kommunen ska hjälpa till med att välja entreprenör, sluta avtal med entreprenören om åtgärdernas utförande och betala entreprenören när arbetena är klara.

---

⁵ Se JO 2004-06-14, diarienummer 1739-2004 och 1740-2004.

Vid motivering av beslut är det viktigt att sökande kan förstå varför det blivit avslag på ansökan och vilka rättsregler som är relevanta och hur kommunen resonerat⁶. Det är därför viktigt med en korrekt hänvisning till relevanta bestämmelser i lagen om bostadsanpassningsbidrag. Det är vidare av stor vikt att man som handläggare vet när ett ärende ska avskrivas och när ett avslagsbeslut ska fattas.

En vanligt förekommande brist är att överklagandehänvisning saknas i akterna. En trolig förklaring kan vara att överklagandehänvisningen endast sänds ut till sökanden och att någon kopia inte läggs i akten.

Fullmakt

Sammanställning av samtliga kommuner i undersökningen

- I 95 procent av ärendena har kommunerna varit delaktiga i beställning av bostadsanpassningsåtgärderna och/eller betalning till entreprenören. Det är således endast i 5 procent av ärendena som sökanden själv har beställt och betalat entreprenören efter det att bidraget utbetalats från kommunen.
- Av de ovan nämnda bidragsärendena har kommunerna agerat utan fullmakt från sökanden i 35 procent av ärendena. Kommunerna har dock agerat som om fullmakt funnits.
- Muntliga fullmakter finns dokumenterade i 20 ärenden.
- Fullmakter angivna på ansökningsblankett finns i 37 ärenden.

---

⁶ Allmän förvaltningsrätt sidan 72, Bo Malmqvist med flera 2001.

Diagram 5. Vem beställer anpassningsåtgärden och hanterar betalning till entreprenören?

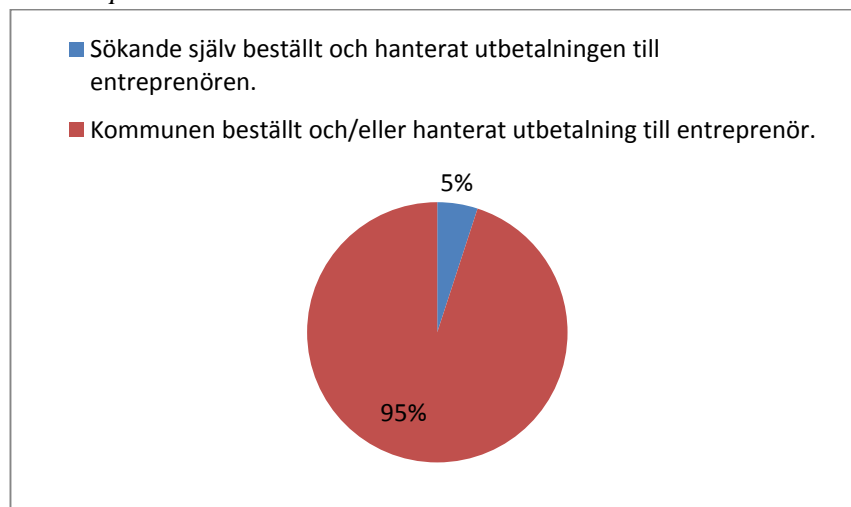
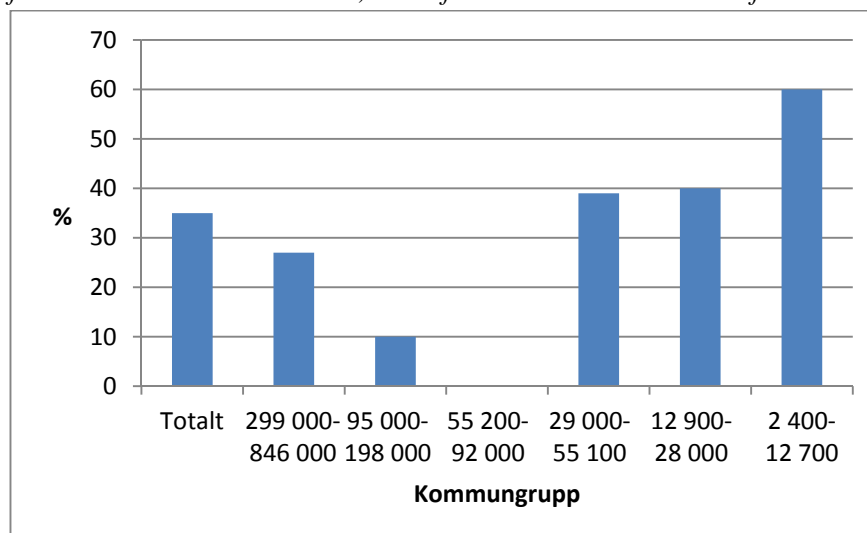

Diagram 6. Andelen ärenden där kommunen har agerat som om fullmakt finns trots avsaknad av sådan, i vart fall saknas dokumenterad fullmakt.

Kommungrupp 1 – invånarantal 299 000 – 846 000 (3 kommuner)

- Andelen ärenden där kommunen agerat som om ett fullmaktförhållande finns trots avsaknad av dokumenterad fullmakt är 27 procent.
- Detta kan noteras i två av kommunerna i gruppen.

Kommungrupp 2 – invånarantal 95 000 – 198 000 (3 kommuner)

- Andelen ärenden där kommunen agerat som om ett fullmaktförhållande finns trots avsaknad av dokumenterad fullmakt är 10 procent.
- En av kommunerna har fullmakten på ansökningsblanketten.

Kommungrupp 3 – invånarantal 55 200 – 92 000 (4 kommuner)

Inga brister noterade.

Kommungrupp 4 – invånarantal 29 000 – 55 100 (8 kommuner)

- Brister finns i hanteringen av fullmakter i 7 av gruppens 8 kommuner.
- Andelen ärenden där kommunen agerat som om ett fullmaktförhållande finns trots avsaknad av dokumenterad fullmakt är 39 procent.

Kommungrupp 5 – invånarantal 12 900 – 28 000 (10 kommuner)

- Andelen ärenden där kommunen agerat som om ett fullmaktförhållande finns trots avsaknad av dokumenterad fullmakt är 40 procent
- Två av kommunerna har utrymme för givande av fullmakt på ansökningsblanketterna.
- En kommun använder sig inte av fullmakter utan när kommunen accepterat en offert från en entreprenör uppmanade kommunen entreprenören att ringa upp sökanden så att han eller hon kunde beställa åtgärden.

Kommungrupp 6 – invånarantal 2 400 – 12 700 (5 kommuner)

- Andelen ärenden där kommunen agerat som om ett fullmaktsförhållande finns trots avsaknad av dokumenterad fullmakt är 60 procent.
- 4 av 5 kommuner i denna grupp har brister när det gäller hanteringen av fullmakter.
- I två kommuner saknas fullmakter helt i handlingarna. Trots detta har kommunerna agerat som om fullmakt finns från sökande.

Kommentar – samtliga kommuner

Rollfördelningen gällande bostadsanpassningsbidraget är att sökanden själv ska agera med att välja entreprenör, beställa arbetet och betala entreprenören. Boverkets uppfattning är att endast i de fall där så särskilt är påkallat ska fullmakter användas. Men om kommunen agerar för en sökandes räkning är det Boverkets uppfattning att kommunen ska vara befullmäktigad med en skriftlig fullmakt. Det är viktigt att en eventuell fullmakt hålls helt åtskild från ansökan. Om fullmakt finns på ansökningsblanketten kan sökanden förledas att tro att en fullmakt till kommunen är en förutsättning för att bidrag ska kunna beviljas.

Handläggningstid

Handläggningstiden räknas i utredningen från det att ansökan inkommit till dess att sökanden fått ett överklagbart beslut. Handläggningstiden för ärenden där beslut fattas före respektive efter åtgärd framgår av tabellen nedan.

Av handlingarna framgår att handläggningstiden för ärenden där beslut fattas före åtgärden – av naturliga skäl – är kortare än för ärenden där beslut fattas efter åtgärd. Detta förhållande kan dock ha stor betydelse för den sökande. Vid ett eventuellt överklagande av ett beslut där alla sökta åtgärder inte blivit beviljade, eller där sökanden har en annan uppfattning än kommunen om den beviljade åtgärden kan detta ställa till svårigheter för sökanden då han eller hon ställs inför fullbordat faktum. Detsamma

gäller för kommunen som har att hantera denna situation. Detta kan eventuellt fördröja en bostadsanpassning om sökanden får rätt vid en överprövning.

Sammanställning över samtliga kommuner i undersökningen

Tabell 1. Handläggningstid i veckor fördelad på om beslutet är fattat före eller efter det att åtgärden är utförd.

Veckor	Beslut före åtgärd	Beslut efter åtgärd	Avslag och avskrivningar	Går ej utläsa	Summa
				24(7%)	24 (7%)
0-1	45 (14%)	15 (5%)	9 (3%)		69 (21%)
2-4	42 (13%)	29 (9%)	3 (1%)		74 (22%)
5-7	26 (8%)	17 (5%)	3 (1%)		46 (14%)
8-10	10 (3%)	17 (5%)	2 (1%)		29 (9%)
11-13	12 (4%)	16 (5%)			28 (8%)
14-16	1	15 (5%)			16 (5%)
17-19	1	8 (2%)	1		10 (3%)
20-22	1	4 (1%)			5 (2%)
23-25	0	6 (2%)			6 (2%)
26-	2 (1%)	20 (6%)	1		23 (7%)
Summa	140 (43%)	147 (45%)	19 (6%)	24(7%)	330

Kommentar – samtliga kommuner

Noterbart är att så många som 20 stycken ärenden där beslut fattas efter det att åtgärden påbörjats har en handläggningstid på över 26 veckor. Den enskilde får möjlighet att överklaga betydligt snabbare om beslut fattats före det att åtgärden påbörjats. Vid bifallsbeslut – det vill säga det antal ärenden som är kvar när avslagsbeslut och de ärenden som det inte går att utläsa beslutsdatum på – beslutas 47 procent före det att åtgärden utförs och 52 procent efter det att åtgärden utförs.

Kommungrupp 1 – invånarantal 299 000 – 846 000 (3 kommuner)

Tabell 2. Handläggningstid i veckor fördelad på om beslutet är fattat före eller efter det att åtgärden är utförd.

Veckor	Beslut före åtgärd	Beslut efter åtgärd	Avslag och avskrivningar	Går ej utläsa	Summa
				-	
0-1	2 st (7 %)	3 (10 %)	3 (10 %)		8 (27%)
2-4	5 st (17 %)	1 (3 %)	1 (3 %)		7 (23%)
5-7	2 st (7 %)	1 (3%)	1 (3 %)		4 (13%)
8-10	2 st (7 %)		2 (7 %)		4 (13%)
11-13					
14-16					
17-19	1 st (3 %)	2 (7 %)			3 (10%)
20-22	1 st (3%)				1 (3%)
23-25					
26-	2 st (7 %)	1 (3%)			3 (10%)
Summa	15 (50 %)	8 (27 %)	7 (23 %)	-	30

Kommentar

Av tabellen framgår att handläggningstiden uppgår till max 7 veckor i 31 procent av ärendena där beslut fattats innan åtgärden har påbörjats. Motsvarande siffra för när beslut fattas efter åtgärdens utförande är 16 procent. I de kommuner där beslut fattas före åtgärd har den enskilde möjlighet att snabbare kunna överklaga sitt ärende.

Kommungrupp 2 – invånarantal 95 000 – 198 000 (3 kommuner)

Tabell 3. Handläggningstid i veckor fördelad på om beslutet är fattat före eller efter det att åtgärden är utförd.

Veckor	Beslut före åtgärd	Beslut efter åtgärd	Avslag och avskrivningar	Går ej utläsa	Summa
				-	-
0-1	3 (10 %)	1 (3 %)	2 (7%)		6 (20%)
2-4		3 (10 %)			3 (10%)
5-7	2 (7 %)	2 (7 %)	2 (7 %)		6 (21%)
8-10	2 (7 %)	1 (3 %)			3 (10%)
11-13	2 (7 %)	1 (3 %)			3 (10%)
14-16	1 (3 %)				1 (3 %)
17-19					
20-22					
23-25					
26-		7 (23 %)	1 (3 %)		8 (26%)
Summa	10 (33 %)	15 (50 %)	5 (17 %)		30

Kommentar

Noterbart är att 23 procent av ärendena har tagit över 26 veckor att handlägga innan den enskilde fick beslut om bostadsanpassningsbidrag. Samtliga dessa beslut har fattats efter det att åtgärden utförts.

Kommungrupp 3 – invånarantal 55 200 – 92 000 (4 kommuner)

Tabell 4. Handläggningstid i veckor fördelad på om beslutet är fattat före eller efter det att åtgärden är utförd.

Vecka	Beslut före åtgärd	Beslut efter åtgärd	Avslag och avskrivningar	Går ej utläsa	Summa
				1 (2 %)	1 (2 %)
0-1	2 (5 %)	4(10 %)	3(8%)		9 (23 %)
2-4		8 (20 %)			8(20 %)
5-7	2 (5 %)	4 (10 %)			6 (15 %)
8-10		4 (10 %)			4 (10 %)
11-13	1 (2 %)	1 (2 %)			2 (4 %)
14-16		2 (5 %)			2 (5%)
17-19					
20-22					
23-25		1 (2%)			1 (2 %)
26-		7 (18 %)			7 (18%)
Summa	5 (12 %)	31 (77 %)	3 (8 %)	1 (2 %)	40

Kommentar

Noterbart är att 18 procent av besluten fattats 26 veckor efter att ansökan inkommit. Samtliga dessa är beslut fattade efter det att åtgärden är utförd.

Kommungrupp 4 – invånarantal 29 000 – 55 100 (8 kommuner)

Tabell 5. Handläggningstid i veckor fördelad på om beslutet är fattat före eller efter det att åtgärden är utförd.

Vecka	Beslut före åtgärd	Beslut efter åtgärd	Avslag och avskrivningar	Går ej utläsa	Summa
				1(1%)	1 (1%)
0-1	13 (16%)	4 (5 %)	1 (1 %)		18 (22%)
2-4	19(24%)	6 (8%)			25 (32%)
5-7	8 (10%)	3 (4%)			11 (14%)
8-10	1 (1%)	4 (5%)			5 (6%)
11-13	5 (6 %)	4 (5 %)			9 (11%)
14-16		5 (6%)			5 (6%)
17-19		2 (2 %)			2 (2 %)
20-22					
23-25		2 (2%)			2 (2%)
26-		2 (2%)			2 (2%)
Summa	46 (58%)	32 (40%)	1 (1 %)	1(1%)	80

Kommentar

Av tabellen framgår att handläggningstiden uppgår till max 7 veckor i 50 procent av ärendena där beslut har fattats innan åtgärden har påbörjats. Motsvarande siffra för när beslut fattas efter åtgärdens utförande är 17 procent. I de kommuner där beslut fattas före åtgärd har den enskilde möjlighet att snabbare kunna överklaga sitt ärende.

Kommungrupp 5 – invånarantal 12 900 – 28 000 (10 kommuner)

Tabell 6. Handläggningstid i veckor fördelad på om beslutet är fattat före eller efter det att åtgärden är utförd.

Vecka	Beslut före åtgärd	Beslut efter åtgärd	Avslag och avskrivningar	Går ej avgöra	Summa
				21(21%)	21(21%)
0-1	14 (14%)	2 (2%)			16(16%)
2-4	10 (10%)	8 (8%)	2 (2%)		20(20%)
5-7	8 (8 %)	5 (5%)			13(13%)
8-10	2 (2%)	6 (6%)			8 (8%)
11-13	4 (4 %)	5 (5 %)			9 (9 %)
14-16		3 (3%)			3 (3%)
17-19		2 (2%)			2 (2 %)
20-22		4 (4 %)			4 (4%)
23-25		2 (2 %)			2 (2%)
26-		2 (2 %)			2 (2%)
Summa	38 (38 %)	39 (39 %)	2 (2%)	21(21%)	100

Kommentar

I denna kommungrupp är fördelningen av besluten som fattats före åtgärd och beslut som fattas efter åtgärd jämn. Det kan också här konstateras att handläggningstiden är betydligt kortare i de ärenden där beslut fattats före åtgärd. Denna tidsvinst rörande när ett ärende kan överklagas kan ha stor betydelse för den enskilde.

Kommungrupp 6 – invånarantal 2 400 – 12 700 (5 kommuner)

Handläggningstid

Tabell 7. Handläggningstid i veckor fördelad på om beslutet är fattat före eller efter det att åtgärden är utförd.

Veckor	Beslut före åtgärd	Beslut efter åtgärd	Avslag och avskrivningar	Går ej avgöra	Summa
				3 (6%)	3 (6%)
0-1	10 (20%)				10(20%)
2-4	8 (16%)	3 (6%)			11 (22%)
5-7	4 (8%)	2 (4%)			6 (12%)
8-10	3(6%)	2 (4%)			5 (10%)
11-13		5 (10%)			5 (10%)
14-16		5 (10%)			5 (10%)
17-19		2 (4 %)	1 (2%)		3 (6%)
20-22					
23-25		1 (2%)			1 (2%)
26-		1 (2%)			1 (2%)
Summa	25 (50%)	21 (42%)	1 (2 %)	3 (6%)	50

Kommentar – samtliga kommuner

I denna kommungrupp är fördelningen av besluten som fattats före åtgärd och beslut som fattats efter åtgärd jämn. Det kan också här konstateras att handläggningstiden är betydligt kortare i de ärenden där beslut fattas före åtgärd. Denna tidsvinst rörande när ett ärende kan överklagas kan ha stor betydelse för den enskilde.

Övrigt

Sammanställning över samtliga kommuner i undersökningen

- Generellt gäller att det är svårt att se om och när kommunikering har skett i ärendena. 3 ärenden är inte kommunicerade.
- Av undersökningens 33 deltagande kommuner framgår det inte om kommunen inför utbetalningen tillfrågat sökanden om han eller hon är nöjd med den utförda anpassningen. Gäller vid de fall kommunerna agerat via fullmakt.

Kommungrupp 1 – invånarantal 299 000 – 846 000 (3 kommuner)

- Det framgår inte av handlingarna om sökanden är nöjd med anpassningen inför utbetalningen av bidraget vid de tillfällen kommunen agerar utifrån fullmakt från sökanden.

Kommungrupp 2 – invånarantal 95 000 – 198 000 (3 kommuner)

- Det framgår inte av handlingarna om sökanden är nöjd med anpassningen inför utbetalningen av bidraget vid de tillfällen kommunen agerar utifrån fullmakt från sökanden.

Kommungrupp 3 – invånarantal 55 200 – 92 000 (4 kommuner)

- Det framgår inte av handlingarna om sökanden är nöjd med anpassningen inför utbetalningen av bidraget vid de tillfällen kommunen agerar utifrån fullmakt från sökanden.

Kommungrupp 4 – invånarantal 29 000 – 55 100 (8 kommuner)

- Dokumenteringen i ärendena är bristfällig i flera av kommunerna. Till exempel kan det nämnas att två av kommunerna inte har några fakturor i akterna. Endast i en av kommunerna finns det dokumenterat att sökanden är nöjd med anpassningen inför utbetalningen, men då endast i 3 ärenden. Bland de övriga kommunerna finns det inget dokumenterat om sökanden är nöjd med anpassningen eller inte.
- I övrigt kan det noteras att en kommun låter sin byggavdelning utföra den sökta åtgärden.
- En av kommunerna meddelade ägarförbehåll i 2 av sina ärenden.

Kommungrupp 5 – invånarantal 12 900 – 28 000 (10 kommuner)

- Av vad som kan utläsas av handlingarna så kontrollerar endast 2 av tio kommuner om sökanden är nöjd med anpassningen inför utbetalningen.
- Överlag är det svårt att följa vad som hänt i ärendena. Det kan generellt konstateras att det är få handlingar i akterna. Till exempel saknas det fakturor i en av kommunernas akter.
- En kommun uppställer äganderättsförbehåll vid beviljade bostadsanpassningar.

Kommungrupp 6 – invånarantal 2 400 – 12 700 (5 kommuner)

- I alla kommunerna i denna grupp kan konstateras brister i dokumentationen i ärendena. Det är svårt för en utomstående att följa vad som har hänt i ärendena.
- I samtliga kommuner saknas handlingar som visar om sökanden är nöjd med anpassningen före utbetalningen av bidraget. Det finns endast 1 ärende där det framgår att kommunen kontrollerat med den sökande om han eller hon är nöjd med anpassningen.
- I en av kommunerna utförde kommunens bostadsföretag alla anpassningarna.

Kommentar - samtliga kommuner

Av materialet i undersökningen förefaller det som om kommunerna i de fall de agerar utifrån fullmakt i stor utsträckning inte tillfrågar bidragsmottagaren inför betalning till entreprenör om sökanden är nöjd med anpassningen. Detta kan ha stor betydelse för bidragsmottagaren eftersom möjligheten att hålla inne med betalningen kan vara ett påtryckningsmedel om han eller hon inte är nöjd med en entreprenörs prestation.

Av materialet framgår att några kommuner använder sig av äganderättsförbehåll vid beviljande av bostadsanpassningar. Enligt Boverkets uppfattning kan kommunen inte förbehålla sig äganderätten till anordningar som beviljats genom bostadsanpassningsbidrag. Detta eftersom äganderätten till produkter och anordningar som tillkommit genom bidrag från kommunen tillfaller bidragsmottagaren.

Det förekommer i utredningen att någon kommun låter utföra alla beviljade bostadsanpassningsåtgärder genom kommunens egna bostadsföretag. Enligt Boverkets uppfattning kan det ifrågasättas om sökanden i dessa ärenden har något egentlig valmöjlighet när det gäller att välja vilken entreprenör som ska utföra anpassningen.

Resultat intervjuer

Nedan följer en redovisning av de muntliga intervjuer som skett med handläggare i sex av de kommuner som ingår i Boverkets undersökning. Intervjuerna har skett via telefon med två-tre medverkande handläggare från Boverket och en eller flera handläggare av bostadsanpassningsbidraget från de aktuella kommunerna. Intervjuerna återges för att komplettera den bild som Boverket fått genom att granska de ärenden som kommunerna gett in. Intervjuerna innefattar frågor om organisation, handlägningsrutiner med mera

Intervju med handläggare i en kommun i kommungrupp 1 – invånarantal 299 000 - 846 000

Organisation, kompetens och utbildning

Handläggningen av bostadsanpassningsbidraget är organisationsmässigt placerat under fastighetskontoret. Avdelningen som hanterar bostadsanpassningsbidraget består av elva handläggare. Budgeten uppgår till cirka 50 miljoner kronor om året. Hela myndighetsutövningen ligger på avdelningen, det vill säga inga beslut i enskilda ärenden fattas av den politiska nämnden. Avdelningschefen har delegation på avslag och bifall upp till en viss summa. Handläggarna upplever att i och med att hela myndighetsutövningen är delegerad till avdelningen går handläggningen av ärenden fortare, framför allt gäller detta avslagsärenden.

Handläggarna uppger att frågor rörande bostadsanpassningsbidraget uppmärksammas och prioriteras i organisationen samt att handläggarna fortlöpande och kontinuerligt erbjuds kompetensutveckling inom förvaltningsrätt med mera.

Utbildningsbakgrunden på handläggarna varierar, det finns till exempel arbetsterapeuter, ingenjörer och egenlärd. Handläggarna anser att den totala kompetensen höjts på kontoret över tid. Vid nyrekryteringar har man medvetet rekryterat personer med goda kunskaper om byggnation och juridik.

Handläggarna på avdelningen har tillgång till jurister på förvaltningen men inte på den egna avdelningen. Handläggarna har tillgång till en rättsdatabas men alla har inte behörighet att logga in. När nya avgöranden kommer i databasen sänds denna information ut till handläggarna. Handläggarna anser att det är svårt att uppnå avdelningens uppsatta mål. Det krävs mer personella resurser för att uppnå dessa.

Handlägningskedja

1. Ärendena registreras. Det är alltid skriftliga ansökningar.
2. Ansökningshandlingarna sorteras i olika grupper. Vilken grupp ett ärende hamnar i är beroende på vilken typ av ärende det är frågan om, till exempel om ärendet är av akut eller av enklare karaktär.
3. Fördelning sker till handläggare.
4. Handläggaren avgör om platsbesök behövs.

5. Handläggaren underrättar sig om sökanden själv vill ta in offerter från entreprenörer. Oftast önskar sökanden att kommunen ombesörjer kontakten med entreprenören. Handläggaren förklarar för sökanden om rollfördelningen – om vem som gör vad.
6. När offert inkommer fattas beslut om bostadsanpassningsbidrag. I beslutet anges summan som bidraget uppgår till samt att beslutet är baserat på offert och vilket företag som gett offerten. För att få arbetet utfört måste sökande själv beställa arbetet hos entreprenören.
7. Till beslutet om beviljad åtgärd bifogas en blankett, begäran om utbetalning, där sökanden begär att kommunen betalar ut summan. Med denna blankett kontrolleras även om sökanden är nöjd med anpassningen. Har blanketten inte inkommit till kommunen inom två-tre veckor ringer kommun upp sökanden och frågar varför blanketten inte sänts in till kommunen. Om orsaken är att sökanden inte är nöjd med den anpassning som entreprenören utfört meddelar kommunen att sökanden får ringa till entreprenören och ge entreprenören en chans att rätta till det. Är det en konflikt mellan entreprenören och sökanden som inte löses så skickas bidraget ut till sökanden.
8. Vid större anpassningar besiktigar handläggaren på plats.

Ovanstående handläggningskedja gäller inte för enklare ärenden som till exempel borttagning av trösklar. I dessa ärenden fattas beslutet i efterhand. Handläggarna uppger att man håller på med att upprätta en prislista över olika enklare ärenden så att beslut kan tas på förhand även för mindre omfattande ärenden. Ärenden rörande reparationer av tekniskt avancerad utrustning hanteras annorlunda än ansökningar om ny åtgärd. Handläggningskedjan för ärenden som berör reparationer av tekniskt avancerad utrustning sker enligt nedanstående.

1. En handläggare handlägger alla reparationer. Oftast är det frågan om muntlig ansökan via telefon.
2. Kommunen beställer reparationen av företaget som installerat utrustningen.
3. Faktura inkommer till kommunen som betalar ut.

Rollfördelning

Handläggarna är noga med att den enskilde är involverad i ärendet. Det ska finnas utrymme att påverka sitt eget ärende. Sökanden ges till exempel själv utrymme att välja entreprenör.

Övrigt

Handläggarna anser att det är sökandens ansvar att intyg finns med ansökan. Om intyg saknas begärs komplettering omgående. Kommer inte begärda handlingar in till kommunen inom två månader avslås ärendet. Återtagande av tekniskt avancerad utrustning görs beroende på om sökanden är med på att så sker och att utrustningen är brukbar. Handläggarna kan inte direkt komma på några praktiska problem i regelverket som påverkar deras handläggning. Däremot kan det vara svårt att göra själva bedömningen i vissa ärenden om bidrag ska beviljas eller inte. Handläggarna upplever att lagen om bostadsanpassningsbidrag inte han-

teras likartat i kommunerna. De anser att det kan behövas något forum där handläggare kan diskutera. Kanske genom Boverket? Handläggarna upplever att det är en trygghet med kollegor. Möjligheter ges då till att kunna diskutera ärenden. Handläggarna uppger att det finns tid avsatt för att kunna diskutera ärenden.

Kommentar

Handläggarna uppger vid intervjun att kommunen tillämpar två system vid handläggningen av ärenden. I mindre omfattande ärenden fattas beslut efter åtgärdens utförande och i de mer omfattande ärendena fattas beslut före åtgärdens utförande. Den tänkta rollfördelningen förefaller fungera väl i vad kommunen anger som de mer omfattande ärendena. Av vad som framgår av intervjun så har sökanden en möjlighet att påverka sitt ärende om bostadsanpassningsbidrag i dessa fall. Sökanden har med andra ord en aktiv roll i ärendet i enlighet med den tänkta rollfördelningen. I de mindre omfattande ärendena (exempelvis trösklar) tas besluten i efter åtgärdens utförande. Detta medför att överklagandetiden för sökanden blir onödigt lång. Kommunen har dock börjat att upprätta prislistor på de enklare ärendena så att beslut ska kunna tas före åtgärd. Boverket anser att kommunen tagit till sig den tänkta rollfördelningen och ser positivt på de förändringar som genomförts för att stärka sökandens roll i ärendeprocessen.

I ärenden som rör reparation av tekniskt avancerad utrustning initieras ärendet genom en muntlig ansökan via telefon. Reparationen kopplas till det ärende där bidraget till den tekniskt avancerade utrustningen beviljades. Kommunen beställer direkt av entreprenören. Handläggarna anser att det inte är lämpligt att det finns en formell ansökan i dessa ärenden då det finns risk för att antalet ärenden blir ohanterliga.

Intervju med handläggare i en kommun i kommungrupp 1 – invånarantal 299 000 - 846 000

Organisation, kompetens och utbildning

Avdelningen som hanterar bostadsanpassningsbidraget lyder organisationmässigt under fastighetskontoret och fastighetsnämnden. På avdelningen arbetar 24 personer, varav fyra ingenjörer, tolv handläggare av utredningsärenden, fem handläggare av enkla ärenden (trösklar med mera). Personal som arbetar med de så kallade utredningsärendena är sjukgymnaster eller arbetsterapeuter.

Vilken beslutanderätt tjänstemännen har är baserat på belopp. Handläggarna av utredningsärenden har rätt att besluta i ärenden upp till tre basbelopp. Avdelningschefen har rätt att fatta beslut i ärenden upp till åtta basbelopp. Handläggare av enklare ärenden har rätt att fatta beslut upp till ett halvt basbelopp. Ärenden vars kostnad kommer överstiga åtta basbelopp beslutas av fastighetskontorets chef. Det är väldigt sällan som ärenden lyfts upp i fastighetsnämnden.

Handläggarna anser att frågorna om bostadsanpassningsbidrag får utrymme och uppmärksammas i förvaltningen. Budgeten för avdelningen är cirka 86 miljoner kronor för ett år, och antalet ärenden som inkommer under samma period är cirka 7 000-8 000 stycken.

Utbildningar vad gäller lagen om bostadsanpassningsbidrag sker främst genom Boverkets och Föreningen Kommunalt Bostadsstöd (FKBo) olika konferenser. Utbildning i förvaltningsrätt, kommunalrätt, sekretess med mera sker ibland genom föreläsning på avdelningen. Dessa utbildningar sker däremot inte kontinuerligt. Arbetsgivaren är positiv till att personalen själv hittar utbildningar inom detta område.

Utredningsstöd från jurist saknas på avdelningen. Det finns en jurist på förvaltningen som dock har mest kunskaper inom plan- och bygglagen. Avdelningschefen har tillgång till rättsdatabas där olika domar skrivs ut och sänds ut för kännedom till personalen. Ärenden som är svårbedömda diskuteras på en ärendedragning en gång i veckan. Deltagarna på denna ärendedragning består av chef och de handläggare som har möjlighet att delta. Handläggarna uppger att skriftliga rutiner finns nedtecknade som visar hur man ska hantera de olika momenten i ärendena.

Årligen genomförs en enkätundersökning bland de sökande. Syftet är att följa upp arbetet med bostadsanpassningsbidraget. Utformningen på enkäten är likartad varje år.

Handläggningsskedja

1. När en ansökan inkommer granskar handläggarna att nödvändiga handlingar finns med.
2. Bekräftelsebrev sänds ut till sökanden. Beräknad handläggningstid anges i detta brev.
3. En del ärenden får förtur och då efter särskilda kriterier.
4. Handläggaren avgör om hembesök behövs.
5. Samtal med sökanden om hjälp behövs med att begära in offert från entreprenör. De flesta sökandena önskar få denna hjälp från kommunen. Under detta samtal frågar handläggaren om kommunen får kontakta fastighetsägaren för att erhålla fastighetsägarens medgivande.
6. Brev sänds till fastighetsägaren om medgivande av åtgärden.
7. Förfrågningar om offert sänds ut till olika firmor.
8. Ett samtal sker med sökanden om han eller hon fått offerterna.
9. Om allt är i sin ordning fattas beslut.
10. Beslutet sänds till sökanden. I beslutet anges att sökanden ska kontakta entreprenör för utförande. Sökanden informeras även om att han eller hon helt fritt får välja entreprenör. Det framgår av beslutet vilken entreprenör som lämnat uppgift för beräkning av skälig kostnad.
11. När fakturan inkommer till kommunen ringer handläggaren upp sökanden och gör kontroll per telefon att åtgärden utförts. Fakturan är ställd till kommunen. När fakturan anländer till kommunen förs den direkt in i ekonomisystemet och ”BAB-avdelningen” får en elektronisk faktura. Sökanden får ingen kopia på fakturan, och ingen begäran av utbetalning krävs av sökanden. I utredningsärenden tar man först kontakt med sökanden innan utbetalning sker. I de enklare ärendena sker utbetalning direkt.

De ”enklare” ärendena har ett annat förfarande.

1. Ansökan och intyg inkommer.
2. Beställning direkt till entreprenör.
3. Informationsbrev till fastighetsägaren om att åtgärd kommer att utföras.
4. Beslut när faktura inkommit till kommunen från entreprenören.

Ärenden som rör reparation av tekniskt avancerad utrustning hanteras annorlunda än när det gäller beviljande av ny åtgärd. Ingen skriftlig ansökan krävs av kommunen vid reparationer. Åtgärden påförs det tidigare ärendet där beviljandet av utrustningen skett. Något beslut på reparationer fattas inte. Handläggarna uppger att man valt göra så då det gäller att kunna hantera den mängd ärenden som inkommer.

Det finns gamla överenskommelser med allmännyttan om att få sätta upp stödhandtag, borttagande av trösklar med mera. Detta fungerar som ett generellt medgivande och utan krav på återställning. Vid de så kallade utredningsärendena krävs alltid skriftligt medgivande från fastighetsägaren. I de enkla ärendena skickas information ut till fastighetsägarna att åtgärden kommer att genomföras. Handläggarna anser att detta förfarande fungerar bra. Det händer att fastighetsägaren ställer krav på att bostaden ska återställas i ursprungligt skick. I dessa fall ska sökanden hänvisa fastighetsägaren till kommunen. Vid dödsfall kan det hända att dödsboet felaktigt blir återställningsskyldigt. Handläggarna anser att detta system fungerar väl. De menar att det är så sällan som problem uppkommer.

Det finns skillnader vid hanteringen av fastighetsägarens medgivande mellan bostadsrätter och hyresrätter. När det gäller gemensamhetsutrymmen görs ingen skillnad vid hanteringen av medgivande. När det gäller bostadsrätter krävs det dock skriftligt medgivande endast vid borttagning av badkar och iordningställande av duschplats. Detta beroende på att stadgarna kan vara olika i bostadsrättsföreningarna.

Besluten i utredningsärendena tas före åtgärdens utförande. Beviljat belopp finns med i besluten. I avslagsbesluten beskrivs varför man fått avslag och hänvisning sker till paragraf i lagen. Överklagandehänvisning finns med till alla beslut.

Rollfördelning

De som vill får själva välja entreprenör. Det blir allt vanligare att sökanden själv önskar välja hantverkare. Handläggarna uppger att ärenden rörande byte av bostad är problematiska. Detta då det är svårt att hålla koll på bostadsmarknaden. Det är mycket svårt att kunna bevisa att det funnits bättre bostäder. Handläggarna menar att lagstiftningen bör bli mer generös i dessa ärenden.

I den formella hanteringen har man gjort egna rutiner runt de enkla ärendena. Detta för att snabbare får hem personer från sjukhus. Dessa rutiner fungera bra anser handläggarna.

Övrigt

Alla handlingar finns som filer i datorn. Det görs noteringar över vidtagna åtgärder i ärendena. Fakturorna finns inte med i ärendet utan i ett separat program. Det finns ingen direkt koppling mellan ärendesystemet och programmet där fakturorna finns. Det framkommer att en koppling inte är aktuell då kostnaden för genomförandet blir alltför hög.

Återtagande av hissar görs om det går att använda hissarna hos en annan sökande. Ett återtagande sker alltid på uppdrag av den som ursprungligen har blivit beviljad hissen. Är hissen uttjänt görs inget återtagande.

Kommentar

Handläggarna uppger vid intervjun att kommunen tillämpar två system vid handläggningen av ärenden. I de mindre omfattande ärendena fattas besluten i efterhand och i de mer omfattande ärendena fattas besluten före åtgärdens utförande. I intervjun anger handläggarna att anledningen till att kommunen byggt upp egna rutiner i de mindre omfattande ärendena är att snabbare få hem personer från sjukhus, korttidsboenden med mera. Boverket anser att alla beslut ska fattas före åtgärdens utförande oavsett bostadsanpassningens omfattning.

Kommunen har upprättat egna rutiner avseende fastighetsägarens medgivande. Vid enklare ärenden skickas endast information till fastighetsägaren att åtgärden ska genomföras. Något medgivande från fastighetsägaren inväntas inte heller. Handläggarna menar att detta system fungerar väl och att problem sällan uppkommer. Boverket menar att det är viktigt både för sökanden och för kommunen att det finns ett godkännande från fastighetsägaren. För den enskilde är det viktigt för att undvika en eventuell kostnad för återställande av lägenheten.

Boverket anser att den tänkta rollfördelningen fungerar relativt väl i de ärenden som kommunen benämner som mer omfattande. Sökanden har aktivt inflytande i ärendet. I de enklare ärendena där besluten kommer sökanden till del först efter att åtgärden är utförd anser Boverket att den tänkta rollfördelningen inte fungerar. I ärenden om reparation av tekniskt avancerad utrustning är ansökan från sökanden nästan alltid muntlig. Något skriftligt beslut sänds inte ut till sökanden.

Intervju med handläggare i en kommun i kommungrupp 2 – invånarantal 95 000 - 198 000

Organisation, kompetens och utbildning

Bostadsanpassningsbidraget hanteras av vård- och omsorgsförvaltningens myndighetsavdelning sedan 2004. På samma avdelning finns bland annat LSS-handläggare och biståndshandläggare. Tre handläggare arbetar heltid med handläggning av bostadsanpassningsbidragsärenden. Handläggarna har full delegation på alla förekommande ärenden. De väljer däremot att låta socialutskottet besluta om ärenden vilkas kostnad ligger över en miljon kronor.

Handläggarna upplever att de har stöd av politiker och chefer och att bostadsanpassningsfrågorna uppmärksammas i organisationen. Besluts-

fattarna har förståelse för att stöd måste beviljas även om den tilldelade budgeten är slut.

Handläggarna har olika utbildningsbakgrund. En av handläggarna är byggnadsingenjör och de övriga två är arbetsterapeuter. Vidareutbildning av handläggarna sker kontinuerligt. Exempelvis så deltar alltid någon av handläggarna på Föreningen Kommunalt Bostadsstöds (FKBo) konferenser. Internutbildningar brukar ges i förvaltningsrätt.

Handläggarna har tillgång till en jurist som arbetar på förvaltningen och kan fungera som stöd. Juristen har i och för sig mycket att göra och är inte insatt i sakfrågan, men fungerar som ett stöd vid överklagade ärenden. Handläggarna har tillgång till rättsdatabaser med sökfunktioner med mera.

Handläggningskedja och rollfördelning

En stor förändring av arbetsrutinerna genomfördes den 1 maj 2011. Tidigare hade besluten alltid fattats först efter det att åtgärden slutförts och fakturan inkommit till kommunen.

1. Efter den 1 maj 2011 fattas beslut alltid innan åtgärden beställs. Denna rutin följs oavsett storleken på anpassningen. Handläggarna uppger att det är väldigt sällan offert begärs in.
2. Handläggarna uppskattar kostnaden och anger alltid summan i beslutet till sökanden.
3. I de flesta ärenden är det handläggarna som begär in fastighetsägarens medgivande. I övriga fall är det sökanden själv som tagit kontakt med fastighetsägaren för ett skriftligt medgivande från fastighetsköparen. Ibland upplever handläggarna att det tar långt tid att få in medgivandet och att det är förenat med en hel del arbete. Det händer att ärenden får avskrivas på grund av detta. Fastighetsägarens medgivande krävs i alla ärenden oavsett om bostaden är en bostadsrätt eller hyresrätt. Anledningen till att medgivande från fastighetsägaren krävs i båda de nämnda fallen är att det är svårt att veta vilka som hyr av en bostadsrättsförening och vilka som har en bostadsrätt. Dessutom kan stadgar skilja sig åt mellan de olika föreningarna om vad man får göra i lägenheterna.
4. Beställningen kan göras antingen av sökanden själv eller av kommunen. Om sökanden vill att kommunen ska sköta beställningen ger sökanden en fullmakt till kommunen. I beslutet anges förslag på hantverkare men kommunen anger även att det går bra att anlita andra hantverkare. Blankett för fullmakt och begäran om utbetalning skickas ut samtidigt med beslutet. Om sökanden själv beställer vill kommunen ha in en begäran om utbetalning för att kunna betala ut till sökanden. Hitintills har kommunen inte haft någon som valt att beställa själv. Fakturan finns alltid i akten.

Ansökningar avseende reparation av tekniskt avancerad utrustning görs muntligen via telefon, och handläggarna beställer direkt hos entreprenören. Beställning och beslut sker samtidigt. Reparationsärenden registreras som ett helt nytt ärende. Handläggarna uppger att det kan vara problematiskt i reparationsärenden att avgöra vem som ska stå för kostnaden, exempelvis vid åverkan. Handläggarna vänder sig vanligtvis till den entre-

prenör som genomfört installationen. Något upphandlat serviceavtal på hissar med mera förekommer inte. Varje enskild besiktning av hissar blir också ett eget ärende. Handläggarna uppger att det är ovanligt med ansökningar om återställningsbidrag. Kommunen återanvänder tekniskt avancerad utrustning men endast om sökanden medger det.

Handläggarna hör efter med intygsgivaren att sökanden tagit del av intrycket. Handläggarna anser att den handläggningsrutin som utarbetats fungerar smidigt även när det är viktigt med ett snabbt utförande av den sökta åtgärden. I sådana ärenden är fullmakten bifogad ansökningsblanketten och inte till själva beslutet.

Handläggarna anser vidare att genom att inte ta in en offert, utan i stället uppskatta ett belopp och därefter fatta ett ändringsbeslut, så tar färdigställandet av åtgärden inte längre tid. Den genomförda förändringen av arbetsrutinerna har således inte medfört att arbetet blivit mer svårhanterligt. Om arbetsbördan ökat så beror det inte på ändringsbesluten utan i stället på den omständigheten att kommunen i samband med beslutet även skickar ut ett brev till den föreslagna entreprenören att de kan komma att få en beställning om bostadsanpassningsbidrag. Sedan kan det inträffa att en fullmakt inkommer och då görs en beställning till samma entreprenör. Detta blir då ett extra arbetsmoment. Detta gäller ärenden med fullmakt efter beslut. Handläggarna uppger att trots detta så är ärendehantering tydligare. Det blir sällan missförstånd i processen.

Övrigt

Uppföljning av ärendena utförs av arbetsterapeut. Kommunen informerar arbetsterapeuten att åtgärden är utförd. Arbetsterapeuten får även information om avslag. Man åker ibland ut och besiktigar åtgärden. Om sökanden är nöjd räcker det med telefonsamtal. Vidare är blanketten om begäran om utbetalning en bekräftelse på att sökanden är nöjd med anpassningen. Handläggarna önskar att även fastighetsägarna ska kunna söka bidrag. Handläggarna anser att det ibland är otydligt vad som gäller för handläggningen. Det skulle vara bra med tydligare föreskrifter som ett stöd för handläggarna, speciellt för nyanställda.

Kommentar

Den tänkta rollfördelningen förefaller fungera bra. Av vad som framgår av intervjun så har sökanden en möjlighet att vara aktiv i sitt ärende om bostadsanpassningsbidrag i enlighet med den tänkta rollfördelningen.

I ärenden som rör reparation av tekniskt avancerad utrustning initieras ärendet genom en muntlig ansökan via telefon. Kommunen beställer därefter direkt till entreprenören. Beställning och beslut tas samtidigt i dessa ärenden.

Kommunen förefaller att aktivt arbeta med sina handläggningsrutiner så att de är i enlighet med gällande bestämmelser. Kommunen genomförde i maj månad 2011 en stor förändring av arbetsrutinerna. Från att ta beslut i efterhand till att fatta beslut innan åtgärden utförs. Efter vad som framkommer av intervjun anser inte handläggarna att ärendehantering blivit mer betungande avseende ändringsbeslut. Boverket noterar att kommunen fattar beslut om skälig kostnad efter en uppskattning av kostnaden i ärendet. Ett alternativ till att ta in anbud eller offert är att kommunen erfa-

renhetsmässigt kan avgöra vad som är en skälig kostnad i ärendet. Det är dock viktigt att kommunen i varje enskilt ärende dokumenterar hur den skäliga kostnaden har fastställts.

Intervju med handläggare i en kommun i kommungrupp 3 – invånarantal 55 200 - 92 000

Organisation, kompetens och utbildning

Hanteringen av bostadsanpassningsbidragsfrågorna är organiserad under myndighetsenheten på omsorgsförvaltningen. Myndighetsavdelningen arbetar med vårdplanering, biståndsbeslut och bostadsanpassningsbidrag med mera. Två handläggare arbetar på heltid med bostadsanpassningsbidraget. Tidigare har bostadsanpassningsbidraget varit organiserat under stadsarkitektkontoret och fastighetskontoret. Den årliga budgeten för verksamheten är cirka 7,5 miljoner kronor. Handläggarna uppskattar antalet ärenden till cirka 450 stycken per år.

Samtliga beslut fattas av tjänstemän. Handläggarna har beslutanderätt i ärenden som inte överstiger tre basbelopp. Ärenden där kostnaden för åtgärden överstiger tre basbelopp beslutas av deras chef. Handläggarna har även rätt att besluta om avslag.

Arbetsgivaren är positiv till att handläggarna fortbildar sig i förvaltningslagen, lagen om bostadsanpassningsbidrag och kommunallagen. Oftast sker dessa utbildningsinsatser i Kommunförbundets regi.

En av de två handläggarna har ingen högskoleutbildning utan är självlärd på området. Den andre handläggaren är arbetsterapeut och har arbetat med bostadsanpassningsbidraget sedan 2004. När det gäller juridisk kompetens så har handläggarna tillgång till en kommunjurist. På enheten finns det tillgång till en rättsdatabas.

Handläggningskedja

1. När ett ärende kommer in registreras ärendet i ärendesystemet.
2. Handläggarna kontrollerar att alla handlingar och uppgifter som behövs för att fatta beslut finns med.
3. Vid behov görs hembesök.
4. Fastighetsägarens medgivande sänds ut till fastighetsägarna.
5. Fullmakt erbjuds till den som önskar hjälp med beställning och betalning.
6. Beställning.
7. Åtgärden utförs.
8. Beslut.
9. Utbetalning till entreprenören.

Är det frågan om tillbyggnader fattas besluten före åtgärden (baseras på offert). Är det frågan om ett beslut med både avslag och bifall meddelas inte summan på beviljat belopp i beslutet.

Om sökanden bor i det kommunala bostadsföretaget har sökanden liten möjlighet att själv välja entreprenör. Det kommunala bostadsföretaget

har upphandlat entreprenör som ska arbeta i fastigheterna. Detta är enligt handläggarna beroende på lagen om offentlig upphandling (2007:1091). Det kommunala bostadsföretaget nekar utförande om inte den upphandlade entreprenören får utföra arbetet. Arbeten i det kommunala bostadsföretagets fastigheter sker på löpande räkning.

Fakturan är ställd till kommunen men sökandens namn står på fakturan. När åtgärden är utförd så sker kontroll av om sökanden är nöjd med anpassningen genom platsbesök eller genom arbetsterapeut. Arbetsrutinerna har tillkommit efter hand.

Offert tas endast in till ärenden avseende tillbyggnader. Trösklar, stödhandtag och liknande mindre åtgärder går på löpande räkning. Fastighetsägarens medgivande behövs inte för beslut avseende trösklar eller stödhandtag med mera i bostadsrättsförening. När badrumsanpassningar ska ske i en bostadsrätt underrättas fastighetsägaren om detta.

Av bifallsbesluten framgår beviljat belopp och åtgärd. I beslut om avslag finns motivering och hänvisning till paragraf. Överklagandehänvisning skickas med. Oklart vad som sker där fastighetsägaren inte godkänner åtgärden.

Ansökan, fullmakt, intyg och beslut finns i akten. Fakturan finns inte i akten utan finns på ekonomikontoret. Tjänsteanteckningar sker direkt i systemet och finns inte nedtecknat på papper.

Stöd ges till reparationer av tekniskt avancerad utrustning och i de fall behövs inte någon ansökningsblankett. Ärendet kopplas inte till ursprungsbeslutet. Inget beslut ges heller till sökanden. Reparationer går inom budgeten för bostadsanpassningsbidrag. Anmälan om att reparation krävs inkommer oftast från sökanden. Handläggaren noterar därefter i systemet att beställning gått ut till en entreprenör. När fakturan kommer in kontrollerar kommunen att reparation skett och att anpassningen fungerar.

Rollfördelning

Sökanden fyller ofta i ansökningsblanketten tillsammans med arbetsterapeuten. Handläggarna anger att de är noga med att det är sökanden själv som skriver under blanketten. Sökanden har möjlighet att på fullmaktsblanketten välja den hantverkare han eller hon önskar. Fullmakten ges från den enskilde till kommunen i samband med ansökan eller när man kommit överens om att göra en åtgärd. Sökanden informeras om möjligheten att påverka bostadsanpassningen genom att välja entreprenör. Detta informerar handläggarna om vid hembesöken.

Övrigt

Uppföljning av arbetsrutinerna sker inte i någon större utsträckning. Där emot sker uppföljning vid större bostadsanpassningsbidragsärenden genom exempelvis platsbesök. Arbetsterapeuterna gör även de uppföljningar över hur anpassningarna fungerar.

Oftast är den tilldelade budgeten tillräcklig. Om kostnaden överstiger budgeten skjuts pengar till. Det finns inte något tryck på att följa budgeten utan sökanden ska få sin anpassning.

Handläggarna upplever det som ett problem att fatta beslutet innan åtgärden genomförs. De anser det vara besvärligt att ”hitta på” en summa i förväg för att sedan komma med ett ändringsbeslut. De menar att summan aldrig blir rätt i ett beslut som fattats innan åtgärden blivit utförd.

Det blir även svårare och mer förvirrat för sökanden med två beslut. Många äldre kommer troligen uppleva det förvirrande. Vidare upplever handläggarna att det känns märkligt med ett fiktivt belopp i förväg. Det är i så fall bättre att fatta beslut om vilka åtgärder som beviljas, men att utelämna summan i beslutet. Summan kan anges i beslut efter det att fakturan inkommit. Detta då det aldrig är summan som överklagas utan det är åtgärden.

Återanvändning av ramper, hissar och rullstolsgarage sker. Det är dock upp till sökanden om han eller hon vill återlämna rampen, hissen med mera. Handläggarna har inte märkt att det upplevs som negativt när en sökande får en begagnad produkt.

Handläggarna upplever lagen som gammal och att den inte följt samhällsutvecklingen. Vidare anser de att Boverkets föreskrifter skulle kunna vara tydligare.

Kommentar

Av intervjun framgår att besluten fattas efter det att åtgärden är utförd. Enligt Boverkets mening medför detta att sökanden får vänta onödigt länge på ett överklagbart beslut. JO har påtalat hur viktigt det är att kommunerna fattar formella, skriftliga beslut innan anpassningen påbörjas, om inte sökanden har ansökt om bidrag först efter det att åtgärderna utförts. JO har påpekat att i ett ärende om bostadsanpassningsbidrag så kan sökanden och kommunen ha olika uppfattningar om i vilken mån bostadsanpassningsbidrag ska beviljas. Sökanden har då givetvis rätt att få till stånd en överprövning i domstol i den frågan och för det krävs att kommunen meddelar ett skriftligt beslut i ärendet. Om kommunen inte fattar något skriftligt beslut förrän anpassningen har utförts så medför det en fördröjning av en eventuell överprövning.

Boverket noterar också att i ärenden om reparation av tekniskt avancerad utrustning är ansökan från sökanden nästan alltid muntlig och att skriftligt beslut inte sänds ut till sökanden.

Intervju med handläggare i en kommun i kommungrupp 4 – invånarantal 29 000 - 55 100

Organisation, kompetens och utbildning

För cirka tio år sedan överfördes verksamheten från fastighetskontoret till socialförvaltningen. Hanteringen av bostadsanpassningsbidraget är organiserat under socialförvaltningen men är uppdelat i två avdelningar. Avdelningen för stöd och omsorg och avdelningen för äldreomsorg. Denna uppdelning av hanteringen av bostadsanpassningsbidraget genomfördes under 2010. Under avdelningen för stöd och omsorg finns en halvtidstjänst som handläggare av bostadsanpassningsbidraget och på avdelningen för äldreomsorg finns tre tjänster som handläggare av bostadsanpassningsbidraget på 25 procent vardera. Tre kvinnor arbetar med bostadsanpassningsbidrag på avdelningen för äldreomsorg och en man på avdelningen för stöd och omsorg. Handläggaren på avdelningen för stöd och omsorg har även stöd av en tjänst på 10 procent. Denna resurs går in vid

arbetstoppar. Samtliga handläggare av bostadsanpassningsbidraget är arbetsterapeuter.

Beslut om bostadsanpassningsbidrag fattas således vid två olika avdelningar. Samarbete mellan avdelningarna sker för att få besluten likartade. Handläggarna träffas med viss regelbundenhet och det förekommer många informella kontakter.

Sökande i åldrarna 0-64 år hanteras på avdelningen för stöd och omsorg, medan sökandena som är 65 år och uppåt hanteras på avdelningen för äldreomsorg.

Handläggarna har befogenhet att fatta beslut i ärenden som uppgår till ett basbelopp. Verksamhetsområdeschefen har delegation att fatta beslut i ärenden som uppgår till tre basbelopp. Ärenden över tre basbelopp hanteras i socialnämndens arbetsutskott. Handläggarna upplever att bostadsanpassningsbidragsfrågorna har stöd i ledningen och bland politikerna.

Arbetsgivaren är positiv till att personalen går på utbildning rörande bostadsanpassning. Främst deltar man på konferenser. På avdelningen för äldreomsorg får inte alla åka iväg på kurs samtidigt utan en får gå på kursen och sedan informera kollegorna.

Det finns ingen jurist på socialförvaltningen. Däremot finns det en kommunjurist i kommunen som de hitintills inte har använt sig av. Handläggarna har tillgång till rättsdatabaser på socialförvaltningen.

Handläggarnas chefer är nya och har ingen erfarenhet av handläggning av ärenden utifrån lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. Däremot har cheferna erfarenhet av myndighetsutövning inom LSS-området.

Handläggningskedja

1. Ett intyg eller en ansökan inkommer till förvaltningen. Om endast ett intyg inkommer till myndigheten sänds en ansökningsblankett ut till sökanden.
2. När ansökan inkommit påbörjas handläggningen. En diskussion sker med sökanden hur han eller hon önskar att utförandet av åtgärden ska ske. Sökanden har en central roll vid handläggningen av ärendet. Eventuellt kan ett hembesök ske.
3. När underlaget är färdigt fattas ett beslut. Besluten fattas alltid före åtgärden utförs. I mindre och vid akuta ärenden kan det förekomma att beslut fattas i efterhand. Vid positiva beslut finns åtgärd och belopp angivet i beslutet. Vid avslagsbeslut motiveras beslutet. Överklagandehänvisning finns alltid med.
4. Huvudregeln är att sökanden ska beställa åtgärden och att sökanden får kontakta entreprenören. Men en stor del av ärendena börjar med att ett intyg kommer in till förvaltningen och att sökanden vill ha hjälp med att beställa arbetet. Kommunen agerar därför ofta utifrån fullmakt från sökanden.
5. Handläggarna får hjälp med de byggtekniska frågorna av en person på tekniska kontoret som gör en kalkyl. Tekniska kontoret har personal som utför anpassningen. Vid större anpassningar anlitas firmor. Sökanden får sedan ett beslut med belopp och åtgärd angivet. Om sökanden själv beställer utförandet av anpassningen inkommer en faktura till kommunen från sökanden. Vid större anpassningar kontrolleras anpassningen av handläggarna. Bidraget betalas ut till sökanden, se-

dan regleras detta mellan sökanden och entreprenören. Vid internbeställningar inom kommunen är det fastighetskontoret som betalar ut till firmor om arbetet har inneburit till exempel el- och VVS-arbeten. Interndebiteringar sker vid trösklar, iordningställande av duschplatser, ramper med mera.

6. Arbetsrutinerna har ”ärvt” vid övertagandet av arbetsuppgifterna från fastighetskontoret för tio år sedan. Ledningen är införstådd med hur det fungerar.
7. Fastighetsägarens medgivande tas alltid in. Vid ansökan från bostadsrättsinnehavare tas medgivande in från bostadsrättsföreningen om den sökta åtgärden är utanför lägenheten.
8. Handläggarna använder sig av ett ärendestöd för bostadsanpassningsbidrag. Tjänsteanteckningar dokumenteras i detta. I akten finns handlingarna. Även fakturorna finns i akten. Ärendena kan följas utifrån de handlingar som finns i akten.

Vid ärenden rörande reparationer följs inte ovanstående rutin. Vid mindre reparationer tas ingen ansökan in. Oftast är det en hissfirma som tar kontakt med kommunen. Ett ärende läggs upp och beslut fattas. Beslutet sänds inte ut till sökanden. Notering sker i akten om att det rör sig om reparation av hiss. Vid större reparationer har det hänt att ansökningshandlingar skickas ut. Sökanden får inte heller vid dessa tillfällen ut beslut. Det finns inget särskilt avtal med hissfirmor utan man använder sig av den firma som installerat hissen.

Rollfördelning

Enligt handläggarna har den enskilde möjlighet att anlita entreprenör. Det är sökanden som ”äger” ärendet. Många arbetsterapeuter skickar kopia på intyget till sökanden, men det finns en känsla hos handläggarna att alla arbetsterapeuter inte skickar kopia på intyget till sökanden. I en stor del av ärendena agerar kommunen utifrån fullmakt. Men det förekommer att sökanden vill sköta kontakten med hantverkarna själv.

Övrigt

Uppföljning av arbetet sker genom revision.

Handläggarna upplever hissars nyttjanderätt som ett problem. Hyresgästen upplever att det är fastighetsägaren som äger hissen. Handläggarna uppger att återanvändning av hissar, ramper med mera förekommer men att detta sker på frivillig basis.

Handläggarna upplever en viss press på att handläggarna ska hålla budgeten trots att politikerna är medvetna om att det måste skjutas till medel om ett underskott skulle uppstå.

Ett av de största problemen inom området för bostadsanpassningsbidraget är att tolka lagen, rättspraxis med mera. Detta gäller framförallt vid ärenden som rör byte av bostad.

Kommentar

Den tänkta rollfördelningen förefaller fungera bra förutom vid reparationer. Av vad som framgår av intervjun så har sökanden möjlighet att påverka sitt ärende om bostadsanpassningsbidrag. Sökanden har en aktiv roll i ärendet i enlighet med den tänkta rollfördelningen.

Vid ärenden rörande reparationer tas ingen ansökan in. Ett ärende läggs upp och ett beslut fattas. Beslutet sänds dock inte ut till sökanden.

Intervju med handläggare i en kommun i kommungrupp 5 – invånarantal 12 900 - 28 000

Organisation

Hanteringen av bostadsanpassningsbidraget ligger organisatoriskt under tekniska kontoret, och det är en person som arbetar med bidraget. Handläggarens tjänst är delad mellan två olika arbetsuppgifter, och ungefär 40-45 procent av tjänsten arbetar handläggaren med bostadsanpassningsbidraget. Handläggaren har teknisk bakgrund, och han arbetar i övrigt som byggprojektledare i kommunen. Handläggaren har jobbat i fem eller sex år med bostadsanpassningsbidraget och han har övertagit ett redan uppbyggt system. Handläggaren ska gå i pension och ska då ersättas med två nya handläggare. Handläggaren hanterar inte bostadsanpassningsbidraget helt själv utan har hjälp av en person som sköter arkivering, håller ordning på inkomna ansökningar med mera.

Handläggaren har delegation på alla typer av ärenden. Han har gått några kurser om bostadsanpassningsbidraget. Han har viss erfarenhet av förvaltningslagen. Arbetsgivaren är motvillig till att låta personalen att gå på kurser. Därför har få tillfällen erbjudits att gå på utbildningar om förvaltningslagen och kommunallagen (1991:900). Mestadels är det cheferna som går på dessa utbildningar. Handläggaren anser att han då missar nyheter inom området och därmed inte heller få ta del av nödvändiga uppdateringar i lagstiftningen. Komplicerade juridiska frågor brukar handläggaren diskutera med den administrativa chefen på avdelningen och om detta inte är tillräckligt vidarebefordras frågan till kommunjuristen. Han har inte tillgång till rättsdatabaser. Handläggaren använder sig däremot av skriften BAB-guiden och Boverkets handbok.

Handläggningskedja

När en ansökan inkommer till kommunen så diarieförs handlingarna. Vid enklare ärenden så meddelas beslutet muntligt till sökanden. Inget skriftligt beslut ges sökanden om inte sökanden begär detta. Entreprenören kontaktas sedan av handläggaren. Vid mindre ärenden görs inga hembesök. Vid ansökningar om bidrag till större anpassningar sker alltid platsbesök. Vid dessa platsbesök förs en dialog med sökanden. Skriftliga beslut ges inte alltid vid bifallsbeslut. Om sökanden begär det så fattas ett skriftligt beslut. Är handläggaren och sökanden inte överens så fattas ett skriftligt beslut med överklagandehänvisning. Förstår sökanden varför det blir avslag i ärendet och sökanden är överens med handläggaren fattas inget avslagsbeslut.

Handläggaren uppger att han är väldigt noga med att han får ett medgivande från fastighetsägaren innan åtgärden utförs.

I ett ärende om bostadsanpassningsbidrag ingås ett avtal mellan sökanden och entreprenören. Sökanden kan ge kommunen fullmakt att hantera beställning och betalning av ärendet. Sökanden har möjligt att välja

entreprenör och själv betala fakturan till entreprenören. Kommunens roll är då att utbetala bidraget till sökanden. I flertalet av ärendena beställer kommunen direkt av entreprenören och betalar entreprenören.

Sökanden får en ungefärlig summa över hur stort ärendet kommer att bli. Den exakta summan får de som frågar reda på efter det att fakturan kommit. Fakturan skickas inte ut till sökanden. Sökanden får inte riktigt reda på den exakta summan. Om sökandena själva väljer entreprenör så får de reda på summan. Vid offert får sökanden reda på summan i förväg men inte vid de fall arbetena sker på löpande räkning. Inget arbete görs av kommunens egen personal.

Fakturorna ligger i fakturasystemet och inte i akten. Handläggaren atesterar räkningarna. Tjänsteanteckningar läggs i akten men inte minnesanteckningar. Det som brukar sparas är till exempel speciella önskemål från sökanden. Ansökan, intyg, kostnadsberäkningar, anbud och offerter finns alltid i akten.

Om sökanden inte är nöjd med åtgärden vänder sig han eller hon oftast till entreprenören. Får handläggaren reda på det så undersöker han saken. Vid större anpassningar görs en besiktning av handläggaren, och detta sker innan utbetalningen. Bostadsanpassningsbidrag ges till reparationer. Oftast är det sökanden som hör av sig till entreprenören. Ingen ansökan behövs utan hanteringen sköts genom ett serviceavtal. En rapport ges från hissfirmen. En entreprenör kan vara ute på en felsökning utan att handläggaren vet om det.

Rollfördelningen

I cirka 90 procent av ärendena hanterar handläggaren hela handläggningskedjan. Handläggaren är medveten om att den enskilde ska kunna beställa arbetet och välja entreprenör.

Handläggaren upplever att det finns en risk när handläggaren och den enskilde diskuterar på plats att den enskilde inte tror att det går att överklaga de delar som handläggaren uppger inte är bidragsberättigade.

Övrigt

Uppföljning sker bara i större ärenden, och inte i de mindre. All återanvändning av hissar och ramper sker på frivillig basis. Antal bidragsärenden totalt sett per år brukar ligga på cirka 110 – 130 stycken. Handläggaren upplever det vara svårt att tolka intyg om de är allmänt hållna.

Kommentar

Några skriftliga bifallsbeslut upprättas inte såvida inte sökanden begär detta. Någon dokumentation över besluten finns inte i akterna. Handläggaren meddelar ofta beslutet muntligt på plats.

Förvaltningslagen utgår från att myndigheterna ska dokumentera sina beslut. En förutsättning för att ett beslut ska kunna överklagas är att det är dokumenterat. För myndigheter i kommuner följer även en dokumentationsskyldighet enligt kommunallagens regler om skyldighet att i protokoll redovisa fattade beslut.

Avslutande kommentar och slutord

Boverkets undersökning avser totalt 330 ärenden från 33 olika kommuner som valts ut slumpmässigt. Som ett komplement till ärendegranskningen har också muntliga intervjuer skett med handläggare från sex olika kommuner som ingår i undersökningen. I undersökningen ingår kommuner i olika storlek och vid granskningen har kommunerna delats in i sex kommungrupper där respektive grupp representerar olika intervall för invånarantal. Boverket har utgått från en färdig mall där vissa moment i handläggningen har granskats. Nedan diskuteras de olika delar som granskningen innefattar under egna rubriker.

Ansökan

För att ett ärende om bostadsanpassningsbidrag ska kunna prövas krävs en skriftlig ansökan. Detta kan sägas framgå av Boverkets föreskrifter (1992:46) till lagen om bostadsanpassningsbidrag – ”till ansökan ska fogas”. Enligt Boverkets uppfattning är det viktigt att ett ärende om bostadsanpassningsbidrag inleds med en skriftlig ansökan. Ansökan ger uttryck för sökandens önskemål och är tänkt att styra det fortsatta förfarandet i bidragsärendet.

Undersökningen visar att skriftlig ansökan saknas i 21 ärenden. Av dessa rör 6 stycken återställningsbidrag och 11 stycken ansökningar om reparationsåtgärder. 4 stycken ärenden avser beviljande av ny åtgärd. Utöver dessa ärenden har 3 stycken av de skrivna ansökningarna sådana brister att det egentligen är svårt att fatta ett korrekt beslut.

Generellt sett är ansökan inget stort problem i undersökningen och majoriteten av de ärenden där ansökan saknas rör reparationsärenden. Av intervjuerna framgår att anledningen till att man inte använder sig av en skriftlig ansökan i dessa ärenden är att reparationer är så vanligt förekommande och att de kräver en brådskande handläggning. Vidare att det skulle bli för resurskrävande och för komplicerat att hantera reparationsärenden som ”normala” ärenden om bostadsanpassningsbidrag.

Boverket konstaterar att det saknas stöd i bestämmelserna för att göra avsteg för vissa ärendetyper, till exempel sådana som rör reparationer, och därmed behandla dessa ärenden annorlunda än en vanlig ansökan. Avsaknaden av ansökningshandlingar är därför en formell brist i hanteringen av bidraget som förekommer i 11 ärenden. Av materialet framgår att förfaringsättet med specialhantering av reparationsåtgärder förekommer såväl i stora som små kommuner. Boverket kan konstatera att regelverket inte fullt ut är anpassat för alla de situationer som kan uppstå kring reparation av tekniskt avancerad utrustning och har förståelse för att akuta situationer kan uppkomma som gör att kommunerna måste agera skyndsamt. Boverket vill dock framhålla att även om kommunernas ambition är god, nämligen att lösa ett problem för sökanden genom att skyndsamt få till stånd en reparation av utrustning, så är dessa ärenden fortfarande bidragsärenden och det är viktigt att kommunerna respekterar

att en sökande har rätt att få ett beslut på den förmån som beviljats. Boverket kommer därför att överväga att omarbete sina föreskrifter så att det på ett tydligare sätt framgår att skriftlig ansökan är nödvändig även i de ärenden som rör reparationer.

Fastighetsägarens medgivande

I 21 av de 33 kommuner som ingår i undersökningen kan det noteras brister i förfarandet med fastighetsägarens medgivande. Fastighetsägarens medgivande tycks saknas i 30 procent av ärendena totalt sett där ett sådant är nödvändigt. Det kan dock förekomma att det finns generella medgivanden⁷ från fastighetsägarna som har förbisetts i undersökningen då dessa handlingar inte finns i akterna. Det höga antalet ärenden där fastighetsägarens medgivande saknas är överraskande högt. Vid granskningen av kommunernas handlingar kan det noteras att ju mindre invånarantal i kommungruppen desto större andel av ärendena saknar fastighetsägarens medgivande.

Av intervjuerna framkommer att en kommun inte inväntar fastighetsägarens medgivande vid mindre anpassningar. I stället sänds information ut till fastighetsägaren att anpassning kommer att ske. Kommunen meddelar då samtidigt sökanden att om fastighetsägaren begär ersättning vid en eventuell flytt ska sökanden be fastighetsägaren att kontakta kommunen. Enligt Boverkets uppfattning kan detta förfarande inte jämföras med ett formellt medgivande från fastighetsägaren och är därför en brist i hanteringen av bidraget.

Av Boverkets föreskrifter till lagen om bostadsanpassningsbidrag framgår att till ansökan ska fogas intyg från fastighetsägaren om att åtgärderna får vidtas och att sökanden inte är skyldig att återställa bostaden i ursprungligt skick vid avflyttning eller i annat fall. För att bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas måste fastighetsägarens samtycke vara villkorslöst. Den som är funktionsnedsatt och bor i en hyreslägenhet eller bostadsrätt kan alltså gå miste om bostadsanpassningsbidrag på grund av att fastighetsägaren inte lämnar sitt medgivande.

Boverkets föreskrifter har tillkommit i syfte att skydda sökanden från framtida ersättningsanspråk från fastighetsägaren. Även om fastighetsägaren samtyckt till åtgärderna är hyresgästen normalt skyldig att återställa lägenheten i ursprungligt skick vid avflyttning eller i annat fall. (Se 12 kapitel 24 § jordabalken samt Leif Holmqvist och Rune Thomsson, Hyreslagen, En kommentar, Upplaga 8:1, sidan 193.)

När det gäller anpassningar i bostadsrättslägenheter framgår det av bostadsrättslagen (1991:614) att det kan uppstå svåra avgränsningar när det gäller vilka åtgärder som en bostadsrättshavare får utföra utan föreningens samtycke (se bland annat lagens 7 kapitel 7 §). Kravet i Boverkets föreskrifter på att alltid inhämta fastighetsägarens medgivande har därför i denna del tillkommit för att dessa svåra avvägningar inte ska omfattas av kommunens prövning.

---

⁷ När en fastighetsägare och kommunen kommit överens om att vissa typer av åtgärder får genomföras utan att fastighetsägaren godkänner i varje enskilt fall.

Rättsläget är sådant att det finns flera domar där frågan om bidrag kan lämnas trots avsaknad av samtycke har besvarats. Nyligen har frågan prövats av Kammarrätten i Jönköping i en dom, målnummer 3408-11, den 15 oktober 2012. Kammarrätten konstaterar där – efter att ha ifrågasatt om Boverkets föreskrifter har stöd i lag – att en bostadsanpassningsåtgärd i eller i anslutning till en hyreslägenhet inte kan verkställas utan fastighetsägarens samtycke och att lagen om bostadsanpassningsbidrag inte kan anses ge rätt till bidrag för en anpassningsåtgärd som inte kan genomföras. Kammarrätten konstaterar vidare att ”Lagen får alltså anses ställa krav på fastighetsägarens samtycke när det är fråga om åtgärder för att anpassa en hyreslägenhet”. Målet handlade som angetts om anpassningar i en hyresrätt.

Vad gäller frågan om anpassningar i bostadsrättshus finns ett antal domar på förvaltningsrättsnivå beträffande åtgärder i gemensamhetsutrymmen som trapphus med mera. I samtliga dessa domar har domstolarna kommit fram till att bidrag inte kan lämnas om samtycke saknas. Vad gäller fastighetsägarens godkännande för åtgärder inne i en bostadsrättslägenhet finns, enligt vad Boverket känner till, endast en dom som berör denna fråga. Länsrätten i Skåne län har i en dom, målnummer 1937-05 E, den 27 juni 2005, behandlat frågan om åtgärder inne i en bostadsrättslägenhet och därvid gjort en självständig prövning av 7 kapitel 7 § bostadsrättslagen och funnit att åtgärderna var av sådan art att de inte krävde styrelsens tillstånd. Därmed gjorde länsrätten den bedömningen att sökanden inte behövde bifoga något samtycke till ansökan. Kommunen överklagade inte domen och något överrättsavgörande i frågan finns inte vad Boverket känner till.

Boverkets föreskrifter gör inte någon skillnad mellan anpassningar i hyresrätt eller bostadsrätt eller, när det gäller bostadsrätt, om anpassningen ska utföras i ett gemensamhetsutrymme eller inne i lägenheten. I samtliga fall ska det finnas ett skriftligt medgivande från fastighetsägaren (hyresvärd eller bostadsrättsförening). Eftersom föreskrifterna har tillkommit i syfte att skydda sökanden från framtida ersättningsanspråk från fastighetsägaren har Boverket tidigare inte sett någon anledning till att ändra föreskrifterna. Boverket har dock för avsikt att se över sina föreskrifter och överväga om det finns anledning att ändra i dessa beträffande fastighetsägarens medgivande.

Sakkunnigintyget

Av det sammanställda resultatet av undersökningen framgår att förfarandet med intyg från sakkunnig fungerar relativt väl i kommunerna, bäst tycks det fungera i de tre största kommungrupperna.

I en av kommunerna i en grupp med lägre invånarantal saknades till exempel helt intyg i ärendena och en kommun använder färdiga mallar som Boverket tidigare, i ett annat sammanhang, har kritiserat. Enligt Boverket finns en risk, om intygsskrivarna måste använda viss mall för intygen, att detta hämmar intygsskrivningen och att en sökande kan vilseledas att tro att en färdig blankett är enda möjligheten att intyga behovet av åtgärden.

Boverkets föreskrifter till lagen om bostadsanpassningsbidrag är handlingsregler för i första hand sökanden. De upplyser om vilka handlingar

som han eller hon ska bifoga ansökan för att kommunen ska kunna pröva ärendet. När, som i detta fall, det gäller ett bidragsärende är det sökanden som i allmänhet ska visa att förutsättningarna för ett positivt beslut är uppfyllda. Han eller hon ska med andra ord styrka sina anspråk inför myndigheten. I samband med det står det sökanden fritt att inkomma med flera intyg och från olika sakkunniga. Saknas å andra sidan intyg helt i ett ärende kan enligt Boverkets uppfattning problem uppstå för sökanden vid en eventuell överprövning av kommunens beslut.

Anbud, offert eller kostnadsberäkning

I de ärenden som ingår i undersökningen framgår sällan av handlingarna hur kommunerna kommit fram till det beviljade bidragsbeloppet. Dokumentationen brister alltså. Förutom vid större anpassningar saknas ofta anbud, offert eller kostnadsberäkning.

Av Boverkets föreskrifter framgår att sökanden ska bifoga en kopia av anbud, offert eller kostnadsberäkning till sin ansökan. Det är sökandens sätt att redovisa hur mycket pengar som behövs för att betala åtgärderna i ansökan. Ett alternativ är att kommunen erfarenhetsmässigt kan avgöra vad som är en skälig kostnad i ärendet. Följden är dock densamma, nämligen att bidragsbeloppet ska motsvara en skälig kostnad som motsvarar ”priset” på åtgärden i ärendet.

För sökanden kan det vara viktigt att förstå hur kommunen har kommit fram till vad som enligt deras beräkningar är en skälig kostnad. Boverket menar att det är en brist i kommunernas ärendehandläggning att det så sällan går att utläsa hur kommunen kommit fram till beviljat belopp i de granskade ärendena och anser att kommunerna måste skärpa sina rutiner kring denna hantering. Kommunen ska tillse att anbud eller offert finns dokumenterat i ärendet alternativt se till att dokumentera hur kommunen i annat fall har kommit fram till skälig kostnad i ärendet.

Besluten

Det framgår av materialet i undersökningen att i mer än hälften av bifallsbesluten fattas skriftliga beslut först efter det att åtgärden blivit utförd. I 20 fall där beslut fattats i förväg gjordes inget ändringsbeslut trots att summan i beslutet var felaktigt med hänsyn till den slutliga kostnaden i ärendet. Granskningen visar också att 7 procent av ärendena helt saknar skriftliga beslut och att i totalt 40 ärenden där det finns ett skriftligt beslut saknas bidragsbelopp i beslutet. I 11 ärenden har samtliga åtgärder enligt ansökan inte blivit prövade genom ett skriftligt beslut. En ofta förekommande brist är också att besvärshänvisning saknas i akterna.

Materialet i undersökningen pekar således på att det finns stora brister i kommunernas beslutshandtering. Enligt Boverkets mening är det anmärkningsvärt, inte minst ur ett rättssäkerhetsperspektiv, att brister förekommer i en sådan omfattning. JO har i flera ärenden om bostadsanpassningsbidrag uttalat att beslut om att bevilja bostadsanpassningsbidrag bör fattas innan några anpassningsåtgärder utförs, om inte sökanden själv söker bidrag efter det att åtgärden utförts (se bland annat JO 2004-06-14, diarienummer 1739-2004 och 1740-2004). Orsaken till JO:s uttalanden är

att i ett ärende om bostadsanpassningsbidrag kan sökanden och kommunen ha olika uppfattningar om vad bidrag ska ges till. Om ett beslut fattas först sedan anpassningsåtgärden utförts medför detta en fördröjning av en eventuell överprövning i domstol. Boverket instämmer till fullo i JO:s uttalanden och menar att det är olyckligt om kommunerna bygger upp egna rutiner som innebär att beslut fattas först efter det att anpassningen utförts. Frågan om i vilket skede kommunen fattar ett skriftligt beslut är enligt Boverket en av de viktigaste problemställningarna relaterat till rätts-säkerhet för den enskilde, också på grund av att detta moment i handläggningen kan ha en avgörande betydelse för hur rollfördelningen kommer att hanteras. För en sökande kan processen i ett ärende många gånger inledningsvis vara svår att förstå och det är enligt Boverkets uppfattning viktigt att kommunerna först prövar en ansökan och därefter meddelar ett skriftligt beslut, oavsett om detta är positivt eller negativt för sökanden. Först därefter kan han eller hon avgöra om kommunen ska hjälpa till med att välja entreprenör och sluta avtal med denne om åtgärdernas utförande samt att betala entreprenören när arbetena är klara.

Av de intervjuer som Boverket genomfört kan man sluta sig till att en av orsakerna till att besluten fattas efter det att åtgärderna genomförts är att det blir lättare för kommunen att få fram en exakt summa i besluten. Det vill säga att kommunen fattar ett skriftligt beslut först när en faktura inkommit till kommunen från entreprenören. I realiteten innebär detta att det kan bli entreprenörens faktureringsrutiner som avgör när den enskilde får ett överklagbart beslut. Av intervjuerna i undersökningen framgår dock att de kommuner som tar beslut före åtgärdens utförande inte anser att detta medför merarbete. Snarare tvärtom. Den tid det går åt att ta fram beslut och räkna fram skälig kostnad vinner man på i slutändan genom att man slipper reda ut missförstånd om till exempel omfattningen av beviljade åtgärder. Upplivsningssvis kan nämnas att kommunerna enligt 15 § lagen om bostadsanpassningsbidrag före utbetalning kan återkalla ett tidigare beslut om de förutsättningar som låg till grund för beslutet inte längre föreligger. Om en anpassning skulle visa sig bli billigare än vad som ursprungligen har beräknats kan därför ett bidragsbeslut återkallas och ett nytt beslut med den verkliga kostnaden meddelas.

Handläggningstiden räknas i undersökningen från det att ansökan inkommit och till det att ett överklagbart beslut fattats. Undersökningen visar att förfarandet med att fatta skriftliga beslut i efterhand – av naturliga skäl – medför att handläggningstiden blir längre för den enskilde. Någon kommun i undersökningen fattar inga skriftliga beslut om sökanden och kommunen ”är överens” om åtgärden. Ett sådant förfarande är enligt Boverkets uppfattning direkt olämpligt. Kommunens handläggning av en ansökan om bostadsanpassningsbidrag ska mynna ut i ett skriftligt beslut varav framgår såväl bidragets storlek som de åtgärder som bidrag beviljats för. Att ett beslut ska framgå av en handling är en ”självklarhet” enligt JO.⁸ Boverket delar JO:s uppfattning speciellt då ett ärende om bostadsanpassningsbidrag kan vara komplicerat och ansökan kan beröra flera olika åtgärder. Att få ett skriftligt beslut med fullföljdshänvisning

---

⁸ Se JO 2002-02-27, diarienummer 4257-2001.

underlättar för sökanden att underrätta sig om att alla de delar ansökan avser har blivit beviljade.

Ytterligare en brist som förekommer är att beviljad summa inte anges i beslutet. Bostadsanpassningsbidraget är ett penningbidrag och det är naturligt att sökanden får veta vilken summa bidraget uppgår till i sitt ärende innan en åtgärd beställs och genomförs.

De brister som noterats i undersökningen avseende inte minst beslutshandlingen kan eventuellt peka på att det inte finns tillräckliga kunskaper i bland annat förvaltningsrätt hos handläggarna i kommunerna.

Som nämnts ovan har en del kommuner ute i landet börjat lägga om sina rutiner gällande beslutshandlingen och Boverket ser positivt på att det har skett en ändring på senare tid där fler kommuner har gått över till ett system där beslut fattas i förhand. Boverket vill dock uppmärksamma samtliga kommuner ute i landet på att skärpa sina rutiner kring beslutshandlingen.

Rollfördelningen och användningen av fullmakt

Bostadsanpassningsbidraget är ett kontantbidrag och kommunens huvudsakliga roll är att lämna ett bidrag till sökanden om det finns förutsättningar för detta. Bidraget är en summa pengar som ska motsvara en skälig kostnad. Det är sedan sökandens roll att fritt välja entreprenör och sluta avtal med denne om åtgärdernas utförande samt att betala entreprenören när arbetena är klara. Dessa uppgifter kan kommunen utföra endast om den har stöd för det genom en fullmakt från sökanden. En sökande har ingen skyldighet att ge kommunen en fullmakt. Enligt Boverket bör fullmakt endast användas när så är särskilt påkallat och sökanden har förklarat att han eller hon vill ha hjälp av kommunen med att företa olika rättshandlingar i bidragsprocessen.

Huvudregeln bör således vara att sökanden själv beställer arbetet och därefter betalar för detta till entreprenören efter det att kommunen gjort en utbetalning av beviljat belopp till sökanden. Av vad som framgår av undersökningen så är fallet tvärtom. Förfarandet med fullmakter är mycket vanligare än att sökanden själv beställer och betalar entreprenören. I undersökningens material är det endast i 5 procent av ärendena där sökanden själv beställer och betalar anpassningen till entreprenören. Vid granskningen av ärendena framkommer att skriftliga fullmakter saknas i 35 procent av ärendena (117 stycken). Muntliga fullmakter finns i 20 ärenden. Fullmakter angivna på ansökningsblankett finns i 37 ärenden. Enligt Boverkets uppfattning hanteras fullmakterna felaktigt i totalt 53 procent av ärendena (174 stycken).

När en sökande ger kommunen i uppdrag att sköta kontakterna med entreprenörer ska detta enligt Boverkets uppfattning ske genom en skriftlig fullmakt. Genom fullmakten kan kommunen vara sökanden behjälplig. För att minska riskerna för missförstånd och framtida tvister bör fullmakten var skriftlig. Lämpligen bör en fullmakt vara utformad så att den kan gälla för flera tjänstemän hos kommunen. På så sätt underlättas handläggningen vid till exempel semesterledigheter och sjukskrivningar.

En fullmakt bör också innehålla kompletterande upplysningar om vad en fullmakt innebär.

Att använda sig av muntliga fullmakter är olämpligt bland annat ur bevissynpunkt. Dessutom ska fullmakten hanteras separat från ansökan för att förtydliga för sökanden att det inte är ett krav med fullmakt för att beviljas bostadsanpassningsbidrag. Vidare ska kommunen informera sökanden om vad fullmakten har för faktisk verkan och att en fullmakt kan återkallas. Fullmakten bör vidare inhämtas först då sökanden fått ett skriftligt beslut och därmed vet vad fullmakten kan komma att omfatta.

Om kommunen agerar utifrån fullmakt är det viktigt att kommunen före utbetalning omsorgsfullt informerar sig om att sökanden är nöjd med utförandet av åtgärderna. Främst av den anledningen att betalningen är det viktigaste påtryckningsmedlet mot en entreprenör vid eventuella fel och brister i arbetet. Av vad som framgår av materialet i utredningen är det endast i enstaka fall som kommunerna försäkras sig om att sökanden är nöjd med anpassningen inför utbetalningen av bidraget till entreprenören.

Övrigt

Av intervjuerna framgår att samtliga sex medverkande kommuner använder sig av återanvändning av till exempel hissar och ramper. Samtliga kommuner uppger att detta sker på frivillig basis. När det gäller återanvändning är Boverket medvetet om att en omfattande verksamhet pågår i kommunerna⁹. En verksamhet med återanvändning förutsätter dels att en kommun kan få en produkt åter, dels att kommunen kan använda en begagnad produkt i ett nytt bidragsärende. Nuvarande lagstiftning utgår från att kommunen beviljar ett belopp som motsvarar en skäligen kostnad för godkända åtgärder i ärendet. Kommunen saknar mot denna bakgrund möjlighet att bevilja en åtgärd i form av en begagnad produkt i ett nytt ärende. Den verksamhet som pågår i dag med återanvändning genom beviljande av begagnade produkter saknar alltså lagstöd. Boverket har med anledning av ett regeringsuppdrag redan 2009 utrett frågan om återanvändning och föreslagit ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag för att möjliggöra en sådan verksamhet. Någon ändring av lagen har dock ännu inte kommit till stånd.

Slutord

Brister och skillnader i den formella hanteringen

Utfallet av Boverkets granskning visar att det finns stora brister i den formella hanteringen av ett stort antal av de ärenden som ingår i undersökningen. Exempel på brister i hanteringen är att skriftliga beslut helt saknas eller att beslut fattas efter det att bostadsanpassningsåtgärden har utförts, att medgivande från fastighetsägare saknas, att skriftliga fullmak-

---

⁹ Av rapporten Återanvändning av hissar och större installationer finansierade med bostadsanpassningsbidrag, Boverket 2009, framgår att en överväldigande majoritet, cirka 95 procent, av kommunerna återanvänder installationer av något slag.

ter saknas och att dokumentation saknas om hur kommunen kommit fram till skälig kostnad i ärendet.

Undersökningen visar också att det skiljer sig mellan hur kommunerna formellt hanterar bostadsanpassningsbidraget. Exempel finns i undersökningen på kommun eller kommuner som i stort sett hanterar bidragsgivningen enligt intentionerna i lagen men det finns också exempel på kommuner där stora avsteg förekommer. Av det resultat som framkommit kan det, något förenklat, sägas att ju färre invånare en kommun har desto större brister finns i den formella hanteringen av bostadsanpassningsbidraget. Av några av intervjuerna som genomförts i undersökningen framgår att de handläggare som svarade för de mindre kommunerna¹⁰ också hade delade arbetsuppgifter. Handläggarna hade med andra ord fler arbetsuppgifter än bara handläggningen av bostadsanpassningsbidraget. Till skillnad från de invånarmässigt större kommunerna där det är fler handläggare som arbetar med bostadsanpassningsbidraget på heltid. Av de intervjuer som genomförts framgår att handläggarnas utbildningsbakgrund och erfarenhetsbakgrund skiljer sig åt. De handläggare som deltagit i intervjuerna har bakgrund som tekniker, arbetsterapeuter eller är självlärda. Av detta kan man sluta sig till att handläggarna av bostadsanpassningsbidraget har olika bakgrund och därmed kanske olika synsätt på hur ärenden om bostadsanpassningsbidrag ska hanteras.

Av vad som framkommit av intervjuerna förefaller det som om det är mer vanligt förekommande i större kommuner, där det finns flera anställda inom bostadsanpassningsbidragsverksamheten, att en utveckling sker av arbetsrutiner och kvalitetssäkring. Det går däremot inte att dra den slutsatsen att så är fallet generellt i landet eftersom antalet genomförda intervjuer inte är tillräckligt stort. I intervjuerna uttalade handläggarna i de större kommunerna att de upplever att de har stöd i sitt arbete som handläggare och att en utveckling av arbetsmetoder sker. I de mindre kommunerna förefaller det som om man i större utsträckning har uppgifterna som rör bostadsanpassningsbidraget som en av flera arbetsuppgifter. Detta kan medföra att tid till utveckling och förbättring av verksamheten saknas. För de mindre kommunerna där bostadsanpassningsbidraget är en tillikauppgift för handläggaren kanske det vore en god idé att samarbeta med närliggande kommuner inom formerna för ett kommunalförbund för att på så sätt utveckla verksamheten.

Av undersökningen framgår att det också saknas fullmakter och fastighetsägarens medgivande i ett stort antal akter. Detta kan tyda på brister i dokumenteringen av ärendena. Det är av stor vikt att alla de handlingar som inkommer och upprättas hos myndigheten kan återfinnas i respektive i akt. Detta är viktigt bland annat ur ett rättssäkerhetsperspektiv men också ur ett demokratiskt perspektiv. Myndighetsutövning ska vara transparent om inte anledning finns till undantag enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Det är viktigt för myndigheternas förtroende att allmänheten kan följa och ta del av kommunernas arbete med bostadsanpassningsbidraget och att kommunernas handläggning av bidraget tål en granskning.

---

¹⁰ Med mindre kommun avses när kommunen i undersökningen i kommungrupp 5 och 6 med ett invånarantal upp till cirka 28 000.

Bristerna i den formella hanteringen – en fråga om rättsäkerhet

Boverket har tillsyn över kommunernas bidragsverksamhet. Tillsynen syftar enligt Boverkets tillsynspolicy, diarienummer 518-4880/2011, till att upprätthålla grundläggande värden i samhället såsom rättsäkerhet, effektivitet och demokrati. Bristerna och skillnaderna i handläggningen som Boverket erfarit genom granskningen är inte bra, varken sett ur ett rättsäkerhetsperspektiv eller ur ett demokratiskt perspektiv, och åtgärder för att rätta till dessa olikheter och brister är nödvändiga enligt Boverket.

Av intervjuerna och av granskningen av ärendena framgår att många kommuner inte tillämpar handlägningsrutinerna i enlighet med förvaltningslagen eller allmänna förvaltningsrättsliga principer vilket naturligtvis är en grundläggande förutsättning för att upprätthålla en rättsäker hantering av bidraget. Om alla kommuner har svårigheter med hanteringen av bidraget skulle detta kunna vara ett tecken på att bestämmelserna är för svåra eller omöjliga att följa. Men av undersökningen framgår också att det finns kommuner som i allt väsentligt tillämpar bestämmelserna enligt regelverket och att dessa kommuner anser att det inte medför oöverstigliga arbetsinsatser att följa bestämmelserna utan snarare tvärtom.

Många av de problem som framkommer i undersökningen är i stor utsträckning således sådana att dessa går att åtgärda genom att kommunerna arbetar om och skärper sina handlägningsrutiner vid bidragshanteringen. Därigenom skulle stora framsteg kunna erhållas. Boverket erfar också att fler kommuner lägger om sina handlägningsrutiner i enlighet med hur bidragshanteringen är tänkt att fungera. Mycket arbete återstår dock innan en tillfredsställande situation råder. Boverket avser därför att förstärka sina tillsynsaktiviteter. Bland annat genom informations- och utbildningsinsatser och fortsatt arbete med den nyligen lanserade webbaserade handboken för bostadsanpassningsbidraget. Denna handbok har tillförts en utförlig beskrivning av hur ärenden om bostadsanpassningsbidrag ska handläggas. Boverket har också för avsikt att se över sina föreskrifter till lagen om bostadsanpassningsbidrag för att se om en ändring av dessa kan bidra till förbättringar på området. Det kan även vara påkallat att genomföra återkommande skrivbordstillsynsinsatser med därtill kopplade återrapporteringar från kommunerna under den fortsatta perioden av arbetet med delmål 5. För att följa upp undersökningens resultat över tid bör även en ny undersökning genomföras under slutet av nuvarande delmålsperiod, det vill säga senast under 2015.

Bilaga

Granskningsmall – Förstudie – delmål 5- Bostadsanpassningsbidrag

Kommun:

Ansökan avser:

Belopp:

Kontroll

1. Kontrollera översiktligt att ansökan är godtagbart ifylld och att nödvändiga handlingar finns. Behörighetshandlingar, fullmakt, fastighetsägarens medgivande, sakkunnigintyg, ritningar, kostnadsberäkning

Beredning av ärende

2. Bedöm att handläggningstiden är rimlig
3. Kontrollera att kommunikationsplikten är uppfylld.
4. Bedöm om dokumentation har skett i ärendet. Tjänsteanteckningar?

Beslut

5. Bedöm att beslutet är skrivet på sådant sätt att det är begripligt.
6. Kontrollera att beslutet innehåller beviljat bidragsbelopp
7. Kontrollera att samtliga sökta åtgärder omfattas av prövningen.
8. Kontrollera att motiveringsplikten är uppfylld
9. Kontrollera att besvärshänvisning finns.
10. Beslut fattat före eller efter åtgärdernas utförande?

När arbetet är utfört

11. Kontrollera, mot eventuell fullmakt, att bidraget är utbetalat till rätt person
12. Gör en översiktlig bedömning om bidrag har lämnats för åtgärder som faller inom regelsystemet.
13. Kontrollera om kommunen kräver något särskilt underlag för utbetalning.
14. Kontrollera hur lång tid som förflutit från ansökan till åtgärdernas utförande.

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Besök Karlskrona: Drottninggatan 18
Besök Stockholm: Norrlandsgatan 11
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se